

KARYS

LIETUVOS KARIŲ
 SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

47 (495) nr.

1928 m. lapkričio m. 16 — 22 d.

X metai.

Šventosios pakrantės.

(Iš „Meno Kultūros“)

Kodėl aš ginu savo gimtinę.

Vos dingus smėklai dūžio karo,
 (Degusių dūmais dar kvėpėjo).
 Stebuklas gyvas pasidaro —
 Mums išvadavimas atėjo!
 Einu ir aš, nes balsas kviečia,
 Į mūsų stoji kariuovija,
 Kuri lietuvių vyrus spiečia
 Pakelti kovai kalaviją —
 Pakeltus, dvasioje atgyti:
 Pasakius sau — esu lietuvis! —
 Be lemiamos kovos nerimti,
 Kol padiskės gimtinės būvis...

Bet tas, jaučiu, nė kiek neretškia
 Grobimo žygių ištroškimo —
 O, ne, žinau aš dvasioj aiškiai —
 Už laisvės stoji išpirkimą!
 Išpirkus laisvę, aš nesiekiu
 Su ginklu laisvę kam išplėsti —
 Apsigynimui jėga tiekiu
 Prieš tuos, kurie norėtų plėsti!...
 Ir, aš jaučiu, kiekvienas mūsų
 Kitiems karų piktų neskelbia:
 Čia — Lietuvos riba, čia — jūsu,
 Ir Lietuva kitų nestelbia!

Juk tokį obalsį krūtinėm
 Narsiai mes pasiryžę ginti:
 Bet stosime tvirtom grandinėm,
 Jei vėl teks laisvei kelią skinti!...
 Karys lietuvis savo ginklu
 Nuskriausti dar nesikėsino
 Kitų, — bet kovė tuos, kur tinkle
 Apsupti mus tvirtai mėgino!..
 Todėl mafonus ir garbingas
 Lietuvio kario vardas yra:
 „Karys dėl laisvės ypatingas“!
 Juk taip tas puošia kilnių vyrų!..

Leonas Vilkauskas.

Kodėl mes mylime tėvynę.

Pats žodis tėvynė, jau rodo mums, kad jis artimas žodžiui tėvas. O kas gi yra mums mūsų tėvai? — Tai brangiausias, neįvertinamas turtas—geram doram vaikui. Jie mus per didelius vargus ir trūšą užaugino, ir šiandien, jų dėka, esame vyrai. Kiek teko nakčių motinėlei nemiegoti, kol mes maži buvome, kiek kitokių nelaimių tėvai turėjo kentėti dėl mūsų. Ne kartą, gal duonds kąsnelį nuo burnos atitraukė mūsų labui. Kuriam tikslui jie tai daro! Aišku tik tam, kad mus išaugintų gerais dorais tėvynės vaikais, kad mes užaugę būtume geri ir naudingi savo brangiems tėveliams ir tėvynei. Už jų vargus mes turime būti dėkingi ir juos gerbti. Iš prigimties mes pripratome prie tėvelių, draugų, kamynų; prie savo gimtojo krašto, kuris mus viliote vilioja. Nors gyvenimi ir toli nuo namų, gal kartais ir geriau, kaip namie, bet vis dėlto gimtasis kraštas rūpi ir traukia prie savęs.

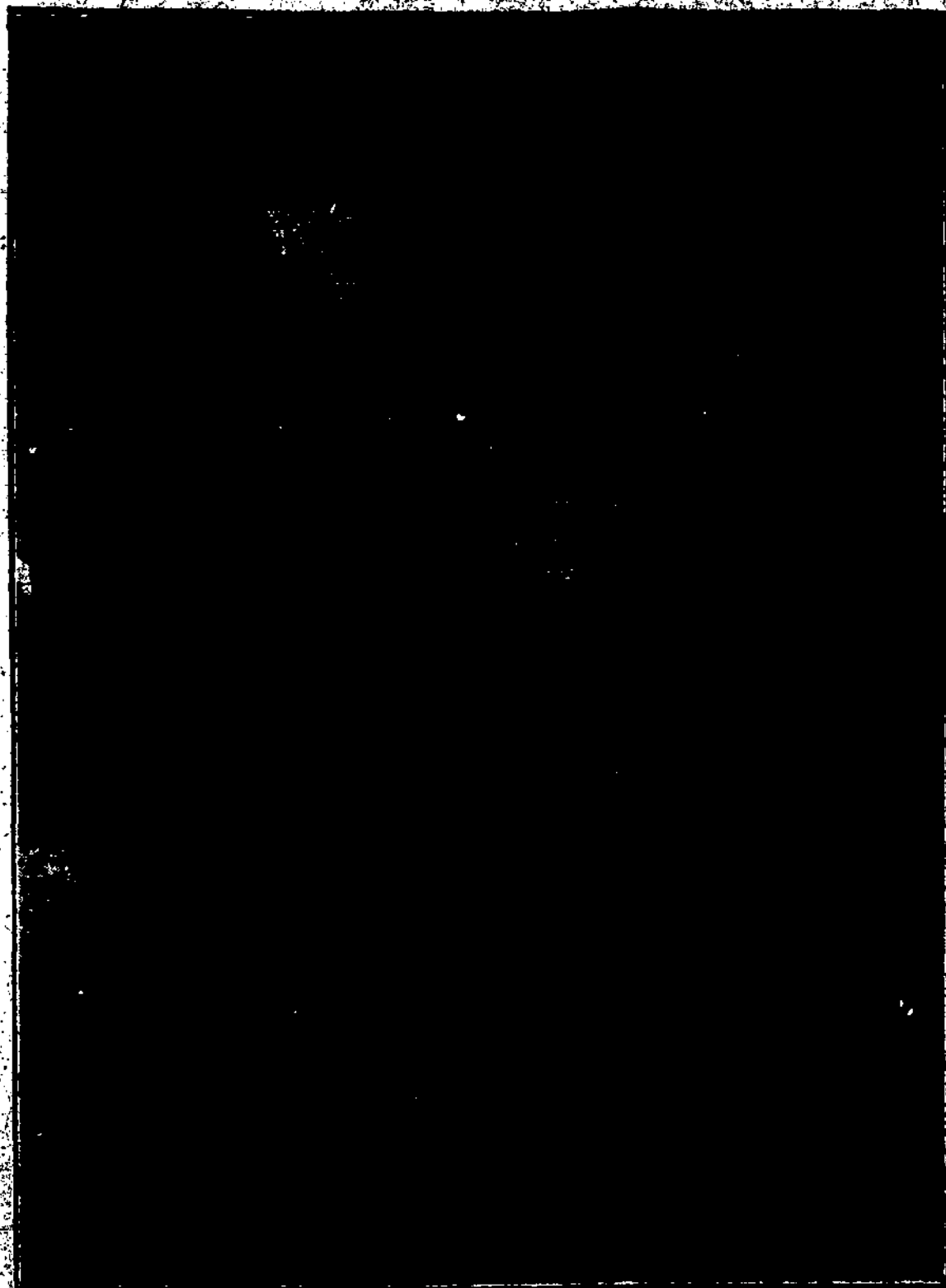
Tas pats ir su tėvyne. Kadangi žmogus iš mažens užaugęs, pripratęs prie gimtosios kalbos, tvarkos, papročių ir t. t., todėl visas kraštas arba ta valstybė mums tampa brangi, ne mažiau, kaip gimtoji apylinkė. Mes turime ją branginti, nes čia mūsų tėvai, broliai, sesers, draugai, mergužėlės ir t. t. Čia mūsų turtai ir viskas. Svetimam turto negaila—jis naikina jį be jokio reikalo ir pasigailėjimo. Todėl mes turime stengtis savo brangią tėvynę nuo visokių išorės ir vidaus priešų apginti, neleisti jiems mūsų šalyje viešpatauti, skriausti mus, tėvus, mūsų viengėnčius ir visą tautą.

Šiandien mes tarnaujame garbingose tėvynės gynėjų eilėse. Kuriam tikslui mes čia esame ir kas mus prie to pašaukė? — Atsakymas aiškus, kad pati tėvynė pašaukė mus patarnauti jai, apsaugoti tėvų, brolių, seserų, draugų, merguželių ir visos tautos laisvę. Čia mes ir turime patį gražiausią jaunystės laiką — gyvenimo pavasari, metus ar pusantį, paaugoti tėvynės labui.

Savąjį kraštą, tėvus, brolius, seseris ir t. t. mes ne taip branginame, kada jame gyvename ir su jais būname. Išvykę į užsienius, toli nuo tėvų, brolių, seserų ir pažįstamų, mes jų pasiilgstam, ir kaip tuomet jie mums tampa brangūs! Tas pats ir su visu kraštu — valstybe. Tik netekę tėvynės mes ją įvertiname ir branginame, tik tada mes pajuntame tikrą tėvynės meilę.

Mes turime šiandien laisvą nepriklausomą Tėvynę ir rodos, kad mes jos nematome ir neįsivaizduojame, bet

jeigu jos netektumėm, tuomet gal vėl grįžtų tie patys prieškariniai laikai, kada mums rusų „stražnikai“ arba „uriadnikai“ nagaikomis muše, emė didžiausias duokles, draudė turėti bei skaityti lietuviškas knygas, lankyti mo-

Sventosios kampelis.

(Iš „Meno Kultūros“)

kyklas, negalima buvo užimti lietuvių aukštesnės valstybinės tarnybos ir t. t.

Todėl mes turime tėvynę branginti ir mylėti, nes ji kiekvienam tautiečiui yra brangiausias turtas, ji yra visiems tėvas ir motina.

Vyr. pusk. *Musnikas*.

Šalintinos ydos.

Ne kartą „Kary“ buvo rašyta, kad kareiviai daugiau turėtų prisilaikyti mandagumo, gero elgesio, rimtumo ir t. t. Nors dabar šie trūkumai kur kas rečiau kartojasi, kaip buvusiais metais, bet vis tik ir dar dabar dažnai kartojasi blogo išauklėjimo reiškiniai.

Sakysim, kad ir praeivių užkabinėjimas. Gyvenant miestuose, kur gana didelės kariuomenės dalys stovi, šis blogas reiškinys labai dažnai tenka pastebėti, ypač šventadieniais. Į pavarą, kai žmonės eina ne reikalo, bet pasivaikščiojimo žingsniais, kareiviai, galvas iškišę pro langus, pradeda savo „pamokas“. Štai eina mergina. Tad, jau būtina nors vienas turi pasirodyti jai kokiu nors savo „gabumu“: tai švilpteliai, tai koki „geresni“ žodelį ištaria, o kitas, šiek tiek „gabesnis“ ir ištiesa „malonų“ sakiniuką paleidžia. Taip beveik kiekviena merguželė palydima. Kai kuriai einančių prideda „tempo“, kitos nusišypso, o dar yra ir tokių, kurios „derybas“ pradeda. Todėl nenuostabu, kad dauguma moterų priėjusios kareivinių rajoną, pereina kiton gatvės pusėn.

Be to, dažnai atsitinka ir taip: kareiviai, eidami pasukui merginas, pradeda garsiau kalbėti ir tokius niekus pliaukšti, jog net vyriškiui drovu klausytis. Kartais net

pasiziūri, ar jie girti, bet iš pažiūros atrodo visai blaivi vyrai. Ir stebiesi, ir nebežinai, kas kaltas: ar kariuomenėje blogų draugų įtaka, ar namuos taip išauklėti.

Žinoma, kareivis neprivalo būti nusimines, niurus, bet taip pat nepadoru per daug „linksmam“ būti.

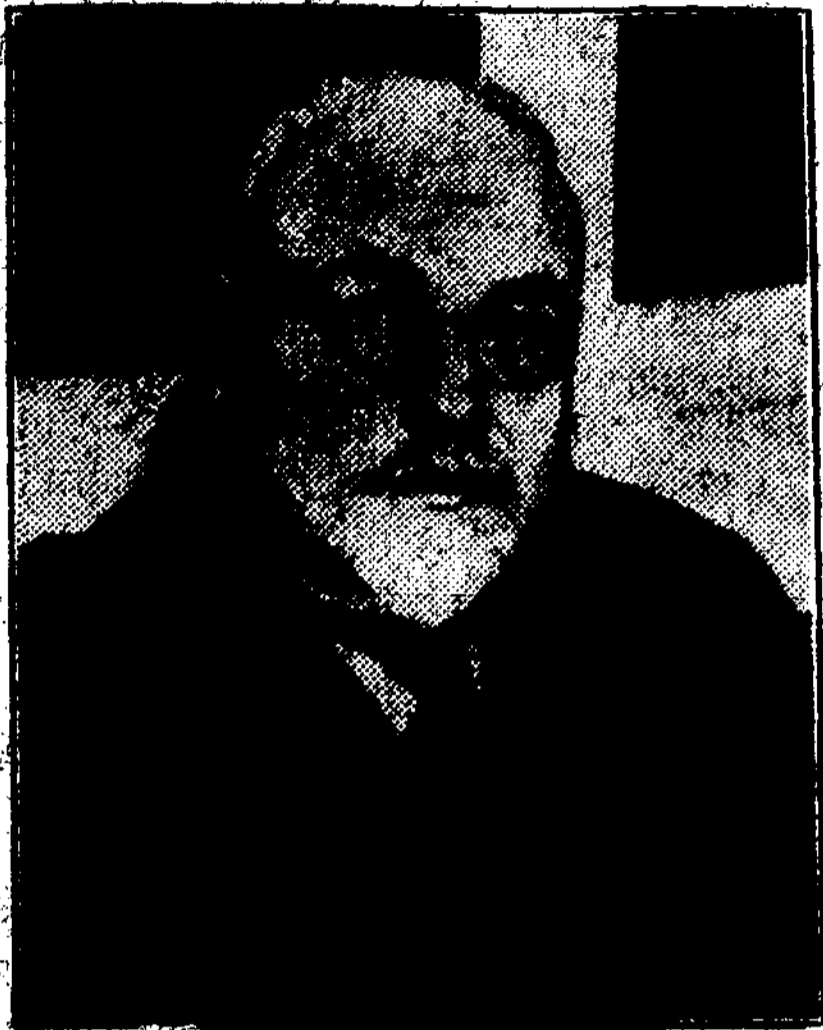
Dar ir trečias yra labai nemalonus reiškinys. Tuo nusideda net ir artimiausi kareivių viršininkai — puskarininkiai. Pasitaiko tokių, ar su jais kalbi, ar girdi juos su kitais kalbant, būtinai kiekvieną savo posakį (kartais ir dažniau) turi baigti — patvirtinti „rusų motinėle“. Ir tai nė kiek nevengiama nei vietos, nei pašaliniių žmonių, nežiūrint, kurios lyties tas žmogus būtų. Tai labai liūdnas kario vardą žeminantis reiškinys.

Be to, žinant, kad „pripratimas yra geras prigimimas“, šių posakių nevengiama ir tarnyboje, ypač rikuo-tėje, kas labai neigiamai atsiliepią kareiviams. Kareivis, girdis savo viršininką taip kalbant, pats negalvengs „išmokti“ panašiai pasakyti. Nors, jei kareivis suprastų to žodžio prasmę lietuviškai, manau, jokiū būdu jo netartų. Laikas būtų mesi tokius pagrošius, kurie yra visokių perėjūnų patarkai ir kurie mūs visų karių vardą žemina.

Latvijos nepriklausomo gyvenimo 10 metų sukaktuvės.

Š. m. lapkričio 18 dieną sukanka Latvijos nepriklausomybės 10 metų.

Latviai yra artimiausi mūsų kaimynai ir savo geografinė padėtimi, ir savo dydžiu (šandie jų teritorija siekia ligi 65.586 kv. kilom. ir randasi joje 1.900.000

Gustava Zemgals, Latvijos prezidentas, antrasai iš eilės, išrinktas 1927 m. balandžio 8 d.

gyventojų), ir savo kilme, kaip dvi broliškos tautos vienos pramotės, ir savo praeitimi, ir savo kalba, ir net kovomis dėl nepriklausomybės.

Šandie latviams taip pat, kaip ir mums buvo, labai yra reikšminga ir brangi sunkiai iškovotos nepriklausomybės 10 metų sukaktuvių diena. Ta proga norėtumėm nuoširdžiai pasveikinti juos ir prisidėti prie to didelio jų džiaugsmo.

Latviai irgi labai sunkiai ir labai ilgai siekė savo laisvės. Pirmiausia juos buvo paverge vokiečių kolonistai, vadinamieji kalavijininkai, o vėliau rusai, taip pat kaip ir mus.

Rusijos revoliucijos, didysis karas, valdžios pašlijimas ir jiems padėjo prisirišti prie nepriklausomybės. Po didžiojo karo jie daug daugiau sunaikinti išėjo, negu mes. Kai 1915 m. liepos m. vokiečiai įsiveržė į Kuršą, didelė latvių tautos dalis pateko į pačią karo ugnį. Tūkstančiai jų bėgo į visus kraštus ieškodami prieglaudos. Atrodė, kad latviams, kaip tautai, jau atėjo paskutinė valanda.

Tačiau lemiamu momentu latviai parodė be galo didelę energiją, sumanumą ir išvermę. Jų kariški batalionai jau buvo įsteigti 1915 m. vasarą, kad sulaikytų vokiečius, besiveržiančius į Kuršą, o ypač, kad energingiau padėtų rusams apginti Rygą. *Latvių šaulių batalionai*, vėliau pavirte pulkais, tiesiog stebino pasaulį tais savo žygiais ir tuo didvyriškumu, kai beveik per porą metų kovėsi su vokiečiais ties Rygos vartais. Garsus yra jų pralaužimas vokiečių fronto ties *Rekava* (netoli Rygos 1916 metais). Jie čia, rusų nepalaikomi, turėjo atsitraukti ir neteko 3.300 nukautų ir sužeistų. Tais pačiais metais žiemą latviai buvo sudarę jau 9 pulkus, arti 20.000 kareivių, ir visi laikė frontą nieko nesigailėdami dėl savo tėvynės.

Deja! 1917 m., kai trūko ir subiro Rusų monarchija, suiro frontas, — tos latvių pastangos ir aukos (Tyrulių balose vėl jų žuvo arti 3.200) nuėjo niekais, nes vokiečiai vis tiek paėmė Rygą, o 1918 m. pradžioje — Dinaburgą ir daug kitų apylinkių, kurios buvo pagal fronto

liniją. Latviams beliko vos trys apskritys: Rėšio, Volmiero ir Valko. Valko mieste buvo susispietusi visa jų valdžia. Pradžioje jos priešaky stovėjo K. Ulmanis, vėliau (1919 m.) A. Niedra — vokiečių ir dvarininkų šalininkas, kuris po to buvo pasmerktas ir teisiamas.

Pats kūrimosi darbas ir krašto vadavimas dar daugiau pasunkėjo, kadangi jų valdžiai teko kovoti ne tik su okupantais, bet ir su vietos vokiečiais — senaisiais kolonistais ir baronais. Pastarieji būtinai norėjo susijungti su Vokietija ir sudaryti naują „vaterlandą“ taip pat, kaip ir mūsų lenkai dvarininkai buvo besistengę padaryti iš Lietuvos Lenkijos provinciją.

Vos pakirto Vokiečių galybę prasidėjusi jų revoliucija, į Latviją bematant atplūdo bolševikai ir paskelbė čia Latvijos kareivių ir darbininkų tarybų respubliką, sujungta su Tarybų Rusija. Susidorojus su bolševikais, vėl teko latviams sunkiai kariauti su vokiečių rusų avantiuristais — bermontininkais, kurie Latvijoje formavosi ir turėjo visą savo bazę. Tose kovose ir kautynėse labai daug jiems padėjo estai. Ir tik 1920 m. pavasarį latviams pavyko nusikratyti nuo visų priešų ir išvaduoti visas kraštas.*)

Tais pat metais gegužės 1 d. buvo sušauktas Steigiamasis Seimas iš 150 atstovų. Jis paskelbė valstybės formą: 1. Latvija yra nepriklausoma respublika su demokratiška tvarka, 2. Latvijos valstybės suverenė valdžia priklauso latvių tautai. Valstybės prezidentas renkamas 3 metams. Pirmasai prezidentas ir antrąjį kartą išrinktas buvo J. Čakštė, senas latvių visuomenės veikėjas. Trečiasai ir dabartinis yra Zemgals.

[kūrus savo valstybę, tuojau buvo griebtasi žemės reformos, kad būtų atitaisytos istorinės baronų padarytos latviams skriaudos. Dvarininkams palikta po 100 ha. Ligi 1922 m. kovo mėn. jau buvo susidarę krašte 20.000 naujakurių. Žemė dalijama bežemiams ir savanoriams.

Linkime toliau Latvijos valstybei augti, tarpti ir žydėti!

P. Dulakis.

*) Paskutiniam žygy prieš bolševikus, ties Dinabarku, 1920 m. dalyvavo ir mūsų kariuomenė.

Latvijos karo atstovas pulk. lt. Indans.

Dėl karo prievolės vengimo.

Kada mūsų kraštas buvo svetimų valdomas, visai suprantama, kad mūsų tėvai bei vyresnieji broliai su dideliu širdies skausmu stodavo atlikti karo prievolę, nes buvo siunčiami į tolimus Rusijos pakraščius: Sibirą, Turkestaną, Užkaukazį ir kitur. Ten patekdavo į labai sunkias sąlygas. Tarp visai svetimų lietuvių sielai žmonių, dažniausiai nemokėdami rusų kalbos, kėsdavo visokius šiurkštumus ir rusiškus koliojimus. Tokiose sąlygose tekdavo vargti po 4—5 metus. Per visą tarnybą retai kam pavykdavo parvažiuoti atostogų, pasimatyti su savaisiais. Kai kurie, dėl didelio sunkumo ir nepriprasto klimato, visai nebegriždavo ir supūdydavo savo kaulus svetimoj žemelėj.

Visai kas kita, kada mes per savo pirmųjų savanorių - kūrėjų aukas ir pasišventimą atgavome savo valstybės nepriklausomybę. Dabar mes nusikratėme ilgamečius verguvs pančius ir tapome laisva tauta ir sau žmonėmis. Jei ir ateity nenorime niekam vergauti, privalome žiūrėti į karo prievolę, kaip į švenčiausią kiekvieno pareigą, nes tik mokėdami tinkamai ginklą vartoti, galėsime apsaugoti taip sunkiai atgautą laisvę ir nepriklausomybę.

Dabar mes jau įžengėme į savo nepriklausomos valstybės gyvenimo antrąjį dešimtmetį. Turime sutvarkytą ir visa kuo gerai aprūpintą kariuomenę. Tarnavimo laikas joje yra nustatytas trumpesnis, negu visose kitose valstybėse, būtent, pėstinikuose tik vieneri metai, o specialėse dalyse — pusantrų metų. Mūsų kariuomenėje, be bendro karinio lavinimo, plačiai yra išplėstas švietimo darbas, todėl nė vienas atitarnavęs beraščiu namo negrižta.

Nežiūrint į tokį trumpą tarnybos laiką, per Kalėdų bei Velykų šventes, kiek galima, kareiviai leidžiami atostogų ir už kelią moka tik $\frac{1}{3}$ kainos. Be to, jei kuriam

kareiviui esti svarbus reikalas būtinai parvykti namo paprastu laiku, tai irgi viršininkai niekad nedaro kliūčių.

Taigi, palyginę dabartines mūsų kareivio tarnavimo sąlygas su mūsų tėvų bei vyresn. brolių tarnavimo sąlygomis, buv. prieškarinėje rusų kariuomenėje, matome tokį skirtumą, kaip dangus ir žemė. Todėl mūsų tarpe neturėtų būti nė vieno, kuris vengtų karo prievolės atlikimo. Bet, deja, tenka konstatuoti labai liūdną faktą, kad ir dabar, tiesa labai mažai, pasitaiko tokių kareivių, ypač naujokų tarpe, kurie ar tai per savo tamsumą, ar pribauginti visokių praėjusių, dirbančių už pinigus mūsų priešų naudai, ieško priemonių išvengti karo tarnybos.

Vieni, patarnavę kurį laiką, savavališkai pasišalina iš savo dalies ir, parvykę namo ar kur kitur, slapstosi, kol policija sulaiko ir grąžina atgal į dalį. Sugražintieji iš pabėgimo dažniausiai aiškinasi, kad jiems apsisukusi galva ir todėl padarę tą kvailystę. Kiekvienas tokių bėglių, supratęs klaidą, labai apgailėstauja savo neapgalvotus žygius. Bet būna jau vėlu. Už pabėgimą iš kariuomenės, kaip dezertyrai, turi atsakyti prieš teismą iš Karo Baudž. Statuto 133 str., kuris numato labai skaudžią bausmę, būtent, visų ypatingų asmens ir turto teisių atėmimą ir ligi šešerių metų kalėjimo.

Kiti vėl, kad išvengtų karo tarnybos, pasirenka dar niekšiškesnį būdą, būtent, kūno sužalojimą. Panašūs įvykiai būna prie įvairiausių darbų, sakysim, malkų skalavimo ir t. t. Ten koks nors bails naujokas tyčia nusikerta sau vieną, o kai kada ir du pirštu. Buvo ir tokių atsitikimų, kad, padėjęs ranką ant akmens ar kito kokio kieto daikto, su kitu akmeniu sutriuškina rankų pirštus. Kai kurie tyčia sistemingai sumuša kurią nors kūno dalį, kad iššauktų nuolatinį sutinimą, arba, pridėdami kokių nors žolių ar šiaip deginančių vaistų, iššaukia dirbtinas žaizdas. Jie mano, kad tų jų darbelių niekas

Du laišku.

(Žiūr. „Kario“ 46 nr.)

5.

— Na, kam dabar tikėti? — rankomis kėsčiodamas ir pečiais traukydamas stebėjos Vakaris, baigęs skaityti puskarininkio laišką. — Aš dabar nieko nesuprantu. Vienas rašo, kad kariuomenėje tarnauti labai bloga, kitas — kad gera... Suprask dabar čia tu žmogus kur tiesa?!

Kiti klausytojai irgi išsiziojo, išklause puskarininkio laišką. Kai kurių veido išraiška aiškiai rodė, kad jie abejoja jo tikrumu. Tik Dikčiuvienė visa širdimi tikėjo, kad jos sūnus jai tiesą rašo. Užtat ji džiaugėsi ir šypsojosi. Tuo labiau ji linksma buvo ir laiško žodžiais tikėjo, kad jos Algirdas, namie būdamas, niekuomet jai nemelavo.

Prie jos nuomonės prisidėjo ir Vakario bernas. Jam, kaip buvusiam kareiviui, taip pat atrodė, kad puskarininkio Dikčiaus teisybė. Apie naują Sleivą, senės Sleivienės sūnų, po to laiško susidarė ne kokia nuomonė. Vaizdavosi jis jį sau tinginiu, užsispyrėliu ir neklaužada. Pagaliau ir viesai tai pareiškė. Sleivienė užsigavo. Pakilo nuo suolo ir, tarsi visiem grūmodama, pareiškė:

— Aš išrodysiu, kad mano sūnus tiesą rašo... Turiu dar dešimt litų. Nepagailėsiu, nors paskutinieji. Ryt dieną nueisiu miestelin ir sėsiu autobusan. Už dešimt litų nuveš mane Kaunan. O ten jau sužinysiu, koks pulke gyvenimas, ar blogas, ar geras.

— Teisingai pasielgsi, dėdiene, — nuosirdžiai pritarė Dikčiuvienė — įsitikinsi, kad mano Algirdas tiesą rašo.

— Ne tavo Algirdas, bet mano Jurgis!.

— Na, kam bereikalingai ginčytis — juokdamos perkirto kalbą Vakario bernas. Nuvaziuosi, močiute, Kaunan ir

savo akimis viską pamatysi. Paskum visiems papasakosi. Visi žinos.

— Ir aš taip pat manau — pritarė Vakaris — Reikia nuvažiuoti, nes iš laišku nieko suprasti negalima.

Dar kiek pasiginciję, Sleivienė su Dikčiuviene išėjo namo. Prieš kelionę susitaikė, sutikusios abi, kad Sleivienė nuvažiuos Kaunan ir viską išsirs.

Palikusi viena Vakario šeima, pradėjo ruošti gultų. Vakario žmona, suplovusi puodus, pradėjo poterius kalbėti. Vakaris nuo kojų batus traukė ir stenėjo, negalėdamas vieno nutraukti. Kiti šeimos nariai jau anksčiau išėjo gultų. Tad ir Vakario bernas, dar pasėdėjęs kiek laiko užstalėje, pagaliau pakilo, užsimetė ant pečių kailinius ir nuėjo į kluoną ant šieno miegotų. Bet nelemta jam buvo tą naktį užmigti. Tai šaltis pagaugomis kūną krėtė, tai sienas į antį lindo. Svarbiausia tai mintys įvairios kankino. Laiškai naujoko Sleivos ir puskarininkio Dikčiaus visą audrą jo sieloje pakėlė. Pyko jis pats ant savęs, kad skaityti ir rašyti nesimokė. Pavydas puskarininkui Dikčiui kilo ir, kaip žaltys, per naktį sirdyje raitės, akių sumerkti neleisdamas...

— Ko man reikėtų — mąstė Vakario bernas — jei aš būčiau mokėjęs skaityti ir rašyti. Aš būčiau savo noru įsiprašęs į mokomąją kuopą. Būčiau, kaip Dikčius, puskarininkiu tapęs ir liktiniu tarnauti pasiilikęs. Nebūtų reikėję man bernauti ir šaltyje ant šieno klojime miegoti.

Jei mintys jam primindavo naujoko Sleivos laišką, jis tuojau nušisplaudavo ir ant kito šono virsdavo, nencrėdamas apie jį nė mąstyti. Jam protas ir visi jausmai bylote bylojo, kad laiške netiesa apie kariuomenę parašyta. Todėl neapykantą Sleivai jautė sirdyje. Kaip pagaliau užmigo, nė pats nepastebejo. Tačiau ir užmiges ramiai negalėjo ilsėtis. Sapnai kankino.

nesuseks, bet beveik visada dalių bei karo ligoninės gydytojai nustato, kurių tyčia padaryti kūno sužalojimai. Už panašius nusikaltimus irgi turi atsakyti prieš teisną iš Karo Baudž. Statuto 126 ir 127 str. str., kurie, kaip ir už dezertyravimą, numato tokią pat bausmę, būtent, ligi 6 metų kalėjimo.

Kaip matome, tokių šiaudadūšių bailių likimas nepavydėtinas. Užuo, kad garbingai atlikę trumpą 1—1½

metų karinę prievolę ir, sugrįžę namo, būtų atsargos kariai — Tėvynės gynėjai ir visų gerbiami piliečiai, jie grįžta namo tik po kelių metų ir nebe kaip garbingi atsargos kariai, o atlikę bausmę kaliniai. Visuomenės akyse, vieton pagarbos, susilaukia užtarnautos paniekos, kaip bailiai, niekšai ir savo krašto išdavikai.

P. Gužas.

Apdovanotiems savanorių - kūrėjų medaliu.

Kai mūsų tėvynė iš visų pusių buvo priešų apsupta, o viduje dar tebeviešpatavo vokiečiai; niekas, rodos, negalėjo tikėtis, kad Lietuva kuomet nors bus laisva, o labiausiai, kad pati tą laisvę sau iškovos... Niekas, rodos, negalėjo išdrįsti prabilti visos tautos vardu, kad Lietuva nori būti laisva, nepriklausoma, tuo metu, kai aplinkui visur siautė karas... Bet nei! Nors mūsų tauta ir mažutė, palyginant su kitomis tautomis, bet atsirado ir joje drąsuolių, kurie išdrįso, dar vokiečiams viešpataujant, susirinkti Vilniuje, kad įvykdytų visos tautos norą, ir praneštų ji vokiečiams. Kas galėjo būti tikras, kad už tai nepakliūs į kalėjimą ir ten baigs savo gyvenimo dienas... Bet to jie nė vienas nebijojo. Jiems nerūpėjo jų asmens reikalai, jie tik laukė užtekant laisvės saulutės mūsų brangiai tėvynei.

Pradėtas didelis ir sunkus darbas nepasitenkino vien tik pasišventimu, bet pareikalavo ir aukų... Lietuva po didžiojo karo buvo smarkiai vokiečių nuvarginta, buvo sunki tiek ūkininkų, tiek darbininkų materialė būklė. Dėl to buvo dar sunkesnis darbas susidariusiai mūsų laikinai vyriausybei. Visų pirma reikalinga kariuomenė, jai ginklai, apmūdiravimas, maistas... O kur jie? — Jų nėra... O j Lietuvą jau braujasi bermontininkai, bolševikai... Kas juos atrems?... Bet čia vėl švystelia mums laimės spindulėlis.

Po Rusijos revoliucijos parbėga Lietuvon mūsų broliai, karininkai tarnavusieji rusų kariuomenėje, ir jie nieko nelaukia, tuoj imasi darbo. Vaikščioja po kaimus, šaukia vyrus kariuomenėn, ragina stoti savanoriais ginti savo tėvynę... Ir išgirsta jų balso Lietuvos sūnūs... Renkasi palikę savo arklus į nurodytas vietas, kas surūdijusių vokiečių ar rusų šautuvą nešinas, pilni pasiryžimo laimėti... Kasdieną nauji ir nauji būriai traukia tėvynės ginti. Neapmokyti net ginklo vartoti, pusnuogiai, išalkę eina ten, kur veda visus viena mintis.. Kovoja... Žūsta dešimtys, šimtai, bet jų vieton vėl nauji būriai stoja. Nors priešas šimtą kartų galingesnis, lietuvis jo nebijo, nemetą kardo iš rankų, nors vieną dešimtį užpuola. Iš kur ta drąsa, iš kur toks pasiryžimas?

Jų buvo viena visų mintis, arba laimėti, arba mirti... Tos minties vedami jie sumušė savo priešus ties Radviliškiumi, Širvintais, Giedraičiais ir kitose vietose. Kas galėjo tikėtis, kad tie kaimų berniukai atliks milžinų darbus, nugalės priešus, patys būdami bejėgiai... Ir štai po laimingų kovų nušvinta mūsų tėvynei laisvės saulutė, ir džiaugiasi ja visa Lietuva... Štai jus, brangieji tėvynės gynėjai, dabar apdovanoja savanorių - kūrėjų medaliais. Jums tuo medaliu vyriausybė visos tautos vardu nori išreikšti padėką ir pagarbą už jūsų pasiaukojimą savo tau-

Kitą dieną pakilo nuvargęs, nusiminęs. Užtat ir diena be galo ilga pasirodė. Laikas slinko neapsakomai pamaži. Jis laukė ir sulaukti negalėjo, kada Šleivienė važiuos Kaunan. Jau kelios savaitės laiko prabėgo, o Šleivienė Galasodėje sėdėjo, nors kasdien rengėsi kelionėn. Pagaliau jis nuo kaimynų sužinojo, kad Šleivienė visai Kaunan nevažiuosianti. Žmonės pasakojo, kad ji iš sūnaus laišką gavusi. Jame jis pranešė savo motinai, kad esąs jau mokoje kuopoje ir stengiasi įtikinti ją, kad kariuomenėje tarnauti nėra jau taip sunku, kaip iš sykiio jam pasirodė.

Tikrai po metų Jurgis Šleiva sugrįžo į savo gimtąją Galasodę, baigęs mokomąją kuopą ir gavęs grandinio laipsnį.

(Galas).

Jurgis Daina.

Alio!!!

(Feljetonas.)

Viskas išdulka, tik vienas greičiau, kitas ilgiau pasilieka, destis, kaip buvo įsmigęs.

Na, spalio 21 pasiliks mano atmintyje kaip parašas akmenyje. Kur gi neatsiminti. Pirmąsyk savo gaidžio amžiaus ilgumo dienoje buvau ten, kur, žodį tarus, visas pasaulis girdi. Kad kaip gal ir tėvas girdėjo. Vadinas, buvau radio studijoje; kaip žinot š. m. spalio 21 d. iš ten visas margasis pasaulis, su toms padaužoms antenoms, žuvavo mūsų žodžius.

Pradėsiu nuo pradžios. Užlipi per dvejus laiptus, patenki ant kilimo (gal, kad nepaklydus) ir jis įveda į ten, kur vienas kalba nematydamas nė publikos, kur bisuot netenka, ir plojimo negaumi.

Einu ir aš. Tiesa, kinkos timsi, nors žinau, kad nieks kaušo neausys. Kambarys visai žmoniškas, kas svarbiausia, visa asla paklodėms išklota, gal ne paklodės, apskritai, minkštas rūbelis patiestas; jei nori, gali šokti. Dairaus, kur gi tas stebukladaris — radio, nematyt. Pianinai, fisharmonija, stalai, kedės, o to radio nė ženkle. Klausti lyg nepatogu. Žinai, toks gyvulys, — manau sau, — kur nors kitur, kai reikia, tur būt, atneša. Nesulaukdamas net supykau, norėjau nusispiauti, bet atsiminiau, kad ant aslos spiaudyti negalima, tuo labiau ant kilimo.

— Pradedam, prašau tyliai — tarė vienas ponas, kurs, tur būt, valdo tą radio. Žiūriu — stovi toks, nelyginant moterų krijelis gijoms vyti, toks knatas prikištas, tarp vidurio dėžutė kėpso. Tikrai stebuklas: tokie niekai milijonus ausų priglaudė prie ausinių. Tik pamanyk: nespėsi vemptelėti, jau visas pasaulis išgirdo, o bartis kaip gerai: tu gali kaip nori keikti, pravardžiuoti, o tau nė piš, neatsakys. Bepigu. Štai tik vienas blogumas: trijų pirštų kombinacijos, liežuvio jau neparodysi, nors kažin kaip norėtum. Tuo atžvilgiu radio netinkamas.

Eidamas namo džiaugiaus, kad nuo pernai metų ant mano tėviškės stogo riogso radio žodžių žvejys — antena.

Iki spalio 21 dienos keikiau stogo kraigą, kurs pernai, rioglinant anteną, taip nubaudė mano strėnas, bet nuo tos dienos dovanoju.

Kai pamanai sau žmogus: regi, ir rikiuotę atsokam, ir statutus mokam, ir bėrius nuvalom, o prie to ir Rygai, Berlynui, ir mano tėvo pakrypusiai gritelei žodį pasakom...

Leisdamas skubias dienas, kaupi menkus savo išgalės išteklius, laukdamas, kada vėl sakysim: „Alio! Alio! Kariuomenės literatūros vakaras — koncertas. Alio!

Viliamėlis.

tos labai. Tuo pačiu tikslu puošia jūsų krūtines „Vyties Kryžiai“... Džiaugiasi šiandien laisve Lietuvos sūnūs ir dukters, ir džiaugsmui nėra galo... Bet štai vėl liūdna mintis praskrenda pro mūsų akis, tai mūsų protėvių sostas, senasis Vilnius... Jis liūdi ir laukia mūsų, kada vėl visi kartu, iškėlę garbingas „Vyties Kryžiaus“ vėliavas, žengsime į jį, mūsų kraujas nuplaus jo vargų suspau-

stą krūtine, o kardas nukirs taip ilgai varžiusius jį pančius...

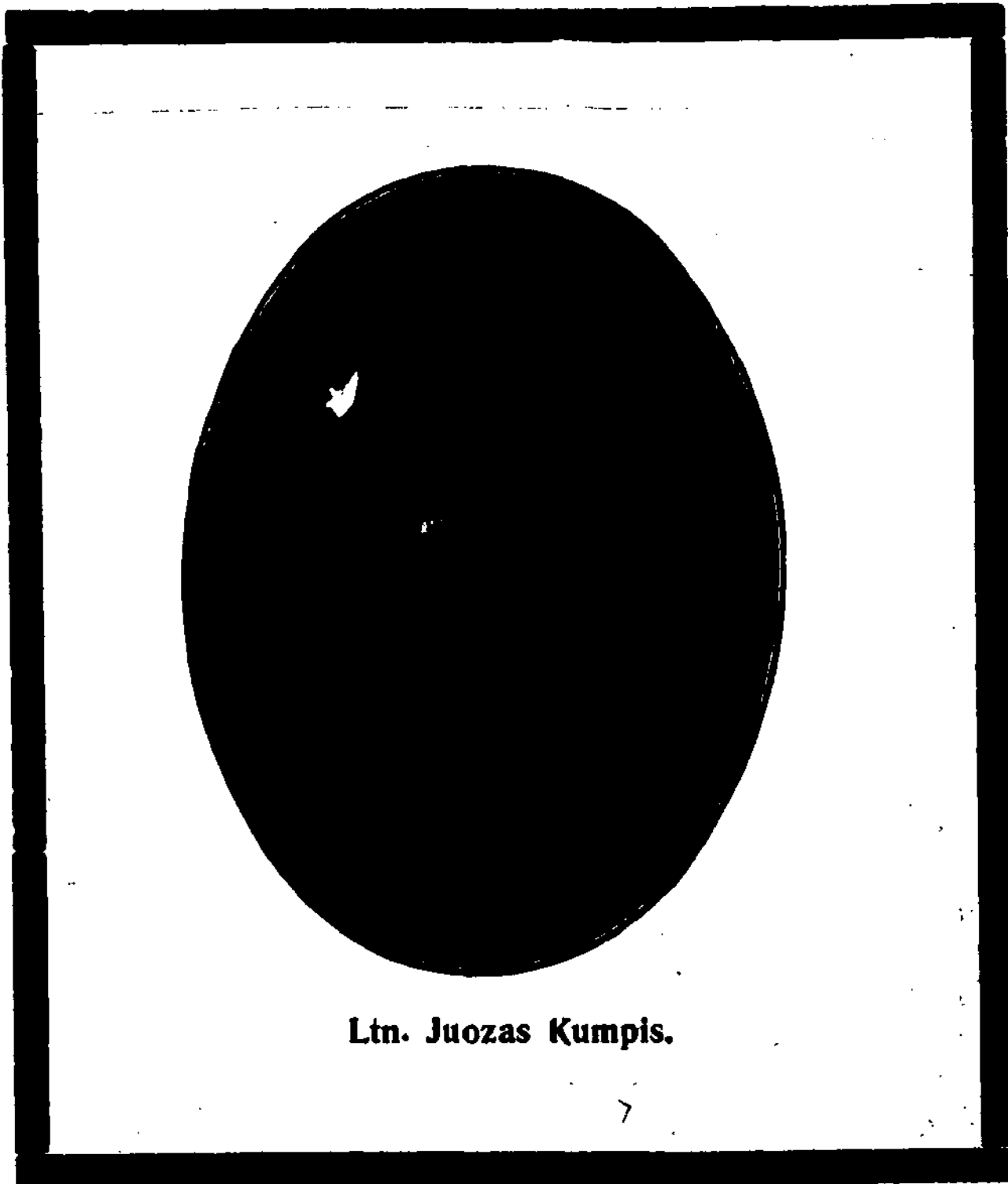
Eikim, tat visi kaip vienas,
Pas mūs sostinės vartus...
Tegul kardas, šaltas plienas
Jos teisėjas bus...

Ažuolo Lapas.

Suglaudusiam sparnus.

S. m. spalio 10 dieną suėjo lygiai aštuoneri metai nuo žuvimo oro didvyrio, karo lakūno leitenanto Juozo Kumpio.

A. a. J. Kumpis gimė 1901 m. Šiauliuose, didelėj neturtingų tėvų šeimoj. Juozo jaunystės dienos gan sunkios, nes tėvas iš savo verslo (siuvėjas) negalėjo tinkamai aprūpinti einančių mokslą vaikų. Tenka vaikams pa-

Ltn. Juozas Kumpis.

tiems uždariauti knygoms ir mokslui. Taip, a. a. Juozas uždariaudavo savo piešinius. Jis, galima sakyti, buvo vispusiškai gabus. Buvo dailininkas, muzikas, ėmėsi dailiosios literatūros, mėgo organizacinį darbą, sportininkas. Prieš karą, už savo ypatingus gabumus moksle, visuomet buvo atleidžiamas nuo mokesčio už mokslą. Iš mokslo dalykų jam sekėsi matematika.

Karo metu — 1914 m. kartu su visa šeima išvyko Rusijon — Voronežan, kur įstojo Martyno Yčo gimnazijon, V klasėn. Jo veržimasis mokytis buvo nuostabus. Pavyzdžiui: visa jo šeima pėsčia iškeliavo Rusijos link (nes turėjo tik vieną vežimą, kuriame buvo sudėti daiktai ir sėdėjo motušė su dviem mažučiais) ir atkeliavo į Rėžicą (Latvijoj). Praėjo pėsti apie 500 klm. Pragyvenimo šaltiniai baigėsi. Užgirdo, kad Voroneže yra lietuvių gimnazija, bet abejojo, ar pakaks jėgų ir lėšų ten nueiti.

Užgirdęs tai Juozas, eidamas tada dar tik 14-tus metus, pasisakė eisiąs pėsčias į Voronežą ir tiek! Ir su Pabėgėliams Selpti Komiteto pagalba pasiseka nuvykti.

Turėdamas karštą Tėvynės meilę, jis troško dirbti jos naudai. Ir tuo tarpu stoja į ateitininkų organizaciją ir uoliai dirba „Ateities“ idėjai. Vėliau ši idealogija neberanda jame užtarėjo — jis tampa grynu tautiečiu, be gilesnės religinės filosofijos. Jis neigia partingumą. Buvo pradėjęs tuo klausimu rašyti veikalą, pagrindine mintim paėmęs žodžius: „Mano Dievas — mano sąžinė“. Šį veikalą pradėjo rašyti, grįžęs į Tėvynę, tačiau netenka užbaigti. Lietuva, nuvertusį karsto uždanga, pradėjo atstatinėti laisvą gyvenimą. Šiam laisvam gyvenimui Juozas pasiryžta padėti. Šiauliuose tuomet viešpatavo bolševikai, ir jis su keliais savo draugais slaptai naktį išbėga tiesiog į Kauną, čia stoja savanoriu į besikuriančią aviaciją. Tuo metu dar nė vieno baigusio Lietuvoje aviacijos mokyklą lakūno nebuvo. J. K. tenka garbė būti paskirtam į I-ją lakūnų laidą. Jam čia tenka susitikti su nauju drausmingu — karo gyvenimu. Tą gyvenimą jis pamilsta. Savo pareigose pasirodė gabus. Ir 1919 metais, iš I-os lakūnų grupės, savarankiškai pakyla į orą lakūnas mokinyš (dabar karo lakūnas kapitonas) Stašaitis. Iš II-os grupės J. Kumpis. Tais pačiais metais, sėkmingai baigęs Lietuvos Karo Aviacijos Mokyklą, I-ją laidą, buvo pakeltas į leitenanto laipsnį. J. K. kaskart vis daugiau ir daugiau gausna išpūdingo gyvenimo. Erdvėje jį vilioja mirgancios žvaigždės. Savo jaunoje krūtinej jaučia norą pakilti aukštai aukštai. Draugų tarpe tampa gerbiamas. Pats niekuomet nelūdėdavo ir savo draugus juokais užpildavo. Mėgo šokius ir visuomet kitus kviesdavo „pašokti“! Linksmas — išpūdingas jo buvo gyvenimas. Gyvenimas, kurį jis vos tik pradėjo jausti.

1920 metais, kada lenkai rucšės pavergti Lietuvą, J. K. pildo savo kilniąją pareigą: „Į kovą!“ Spalio mėn. 4 dieną visas kovos būrys išskrenda į frontą. Ir už valandėlės J. K. su žvalgu vyr. leit. Pranckevičium jau bombardavo lenkus ties Varėna. Daug baimės ir nuostolių priešui padarė, tačiau priešo kulipka nepralenkia ir jo: sužeidžia mirštamai jam galvą. Sąmonės nustojęs nusileidžia prieš pusėje, kur abu patenka lenkų nelaisvėn. Turėdamas žaizdą galvoje ir dar skausmą širdyje, kad mato prieš save priešą, jis nebepakelia to skausmo ir... amžinai, garbingai užmerkia akis, Marcinkonyse, spalio 10 d. Kuną lenkai gražino. Palaidotas gimtajam mieste Šiauliuose. Abu su žv. vyr. leit. Pranckevičium apdovanoti I-os rūšies 3-jo laipsnio Vyties Kryžium.

Garbingai, amžinai suglaudė plieno sparnus. Jis ištesėjo didvyrio obalsį: „Mirsim, bet nevergausim!“ Parodė kelią prie laimėjimo. Padangių didvyri! Šiandien Tavo kolegos liūdi, kad Vilnius dar priešo naguose; mini Tavo kilnųjį žygį su karšta meile: „Drauge, mes šventąjį tikslą sieksime toliau...“

Metūgis.

Tautų Sąjunga.

Kiekvienas, tur būt, dažnai girdi ar skaito laikraščiuose žodį „Tautų Sąjunga“... „Lietuva įteike Tautų Sąjungai protesto notą“... ir t. t. Cia trumpai pasistengsiu apie tą Tautų Sąjungą, jos reikšmę ir vaidmenį pakalbėti.

T. S-gos tikslai ir uždaviniai yra labai įvairūs. Svarbiausi jos uždaviniai palaikyti pasauly taiką, aprėžti valstybių ginklavimąsi ir visus kilusius tarp s-gos narių ginčius likviduoti taikiu būdu, o ne ginklo jėga. Toliau T.

S-ga globoja mažasis tautas, kurios pačios neįstengia valdyti, rūpinasi teisingu darbininkų klausimo išsprendimu. Be to, dar T. S-ga stengiasi užkirsti kelią prekyvimui „gyvąja preke“, opiumu, uždrausti kenksmingais verslais verstis; kontroliuoja tarpvalstybines sutartis ir kit.

Kai kurie iš paminėtų T. S-gos tikslų reikalauja paaiškinimo. Taigi pasistengsiu paaiškinti bent svarbesnius.

Kaip jau buvo sakyta, svarbiausias T. S-gos uždavinys išvengti karo tarp susiginėjusių. Su karo pavojum s-ga kovoja įvairiais būdais. Pirmiausia ji siekia ginklavimosi apribojimo, kurį T. S-ga nustato trejopu būdu: valstybės, nugalėtos pasauliniame kare, t. y. Vokietija, Austrija, Bulgarija ir Turkija, turi nustatyta skaičių karininkų, kareivių ir ginklų. Tautų S-gos nariams, jos įkūrėjams, s-ga propagandoja susilaikyti nuo ginklavimosi. Bet nė viena valstybė negali būti priversta nusiginkluoti. Nėra jokios vilties, kad valstybių nusiginklavimas bus kada nors įvykdytas, nors nusiginklavimo konferencijos yra rengiamos kasmet.

Kitas T. S-gos būdas sulaikyti valstybes nuo karo yra kilusių ginčų išsprendimas. Siuo atveju T. S-ga uždėda ant s-gos narių pareigą, kad kilusieji tarp savęs gin-

čai būtų atiduodami spręsti į trečiųjų teismą arba T. S-gos Tarybai ištirti ir, tik tai praėjus trims mėnesiams po sprendimo arba tarybos pranešimo, T. S-gos nariai yra laisvi imtis karo veiksmų. Tokiam suvaržymui esant, T. S-ga tikisi sulaikyti nuo karo įsikarščiausias tautas. Jeigu abi pusės nepatenkintos sprendimu, galutinai ginčą likviduoti imasi T. S-gos Taryba. Jos sprendimui turi pasiduoti viena pusė, jeigu tas sprendimas yra vienintelė išeitis, o kita pusė sprendimą priima.

Po didžiojo karo kai kurios valstybės nustojo savo žemės plotų, jų skaičiuje ir Lietuva po Želigovskio smurto. Tačiau ne visi apgyventi žemės plotai gali patys save valdyti. Dėl to T. S-ga atidavė tuos plotus kitoms valstybėms valdyti. Yra vadinamieji mandatai. Tokį mandatą turi Anglija valdyti vokiečių kolonijas Afrikoje.

Tautų Sąjunga globoja tautines mažumas Čekoslovakijoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Jugoslavijoje.

Kaip matome, Tautų Sąjungos uždaviniai ir tikslai yra be galo svarbūs ir įvairūs, o tų uždavinių nuolat didėja.

Tautų Sąjungos būstinė yra Šveicarij, Ženevos mieste.

Derybos su lenkais Karaliaučiu.

Lietuvos - Lenkijos derybos, prasidėjusios pagal Tautų Sąjungos tarybos 1927 m. gruodžio m. 10 d. rezoluciją, iš pradžių buvo vedamos susirašinėjimo keliu, o nuo š. m. kovo mėn. 30 d. žodžiu. Pirmučiausia minėta diena buvo susirinkusios lietuvių ir lenkų delegacijos į Karaliaučius ir čia pradėjo tartis. Buvo priimta darbų tvarka ir paskirtos trys komisijos atskiriems klausimams spręsti. Ekonominė ir susisiekimo komisija posėdžiavo Varšuvoje, saugumo ir želigovskiadės likvidavimo komisija — Kaune ir susisiekimo — Berlyne. Iš šių trijų komisijų tik trečioji (Berlyne) komisija priėjo prie geresnių vaisių. Jai buvo pavesta spręsti dėl vietos pademarklinijos ruožo gyventojų susisiekimo. Pirmos dvi baigėsi be vaisių.

Lapkričio m. 3 d. Karaliaučiu vėl prasidėjo tolimesnės derybos. Buvo svarstyta pasiekti komisijų vaisiai.

Lenkai atvyko į šias derybas be jokios vilties susitarti ir norėjo paskubomis jas baigti ir dėl nesukalbavimo apkaltinti Lietuvą ir visą klausimą perduoti Tautų Sąjungai. Bet ne visai pagal jų norą baigėsi. Lietuvos delegacijos takto dėka, derybos greit neiširo ir davė šokių tokių vaisių.

Pirmučiausia susitarta dėl pademarkacinio susisiekimo. Pademarklinijos gyventojai, kurių žemės plotai yra mūsų ir lenkų valdomose pusėse, galės su savo darbininkais ir reikalingais ūkio darbams įrankiais pereiti tiek į mūsų, tiek į lenkų valdomą pusę savo laukų dirbti. Tiems reikalams bus duodami leidimai 6 mėnesiams. Demarkacijos linija bus vadinama „administratyvine linija“. Tuo būdu ir lenkai sutiko, kad minėta linija negali būti vadinama „siena“ tarp Lietuvos ir Lenkijos.

Toliau tartasi kitais reikalais. Iš lenkų pusės buvo jaučiamas nusistatymas, kad su Vilniumi yra baigtas klausimas, jis išspręstas ir negali būti kalbų. Lietuvos delegacija matydama, kad platesnė plotmė negalės su lenkais susitarti ir, nenorėdama visiškai nutraukti derybų be jokių vaisių, kad tuo būdu lenkai turėtų progos pulti Lietuvą pasaulio akyse ir ją kaltinti ir visą klausimą perduoti Tautų Sąjungai spręsti, kur daugiau sėdi lenkams patinkamųjų, siūlė lenkams nors sutvarkyti ekonomiškus klausimus tarp šių dviejų valstybių, neliečiant politišku, dėl kurių šiandien nieku būdu negalės susitarti.

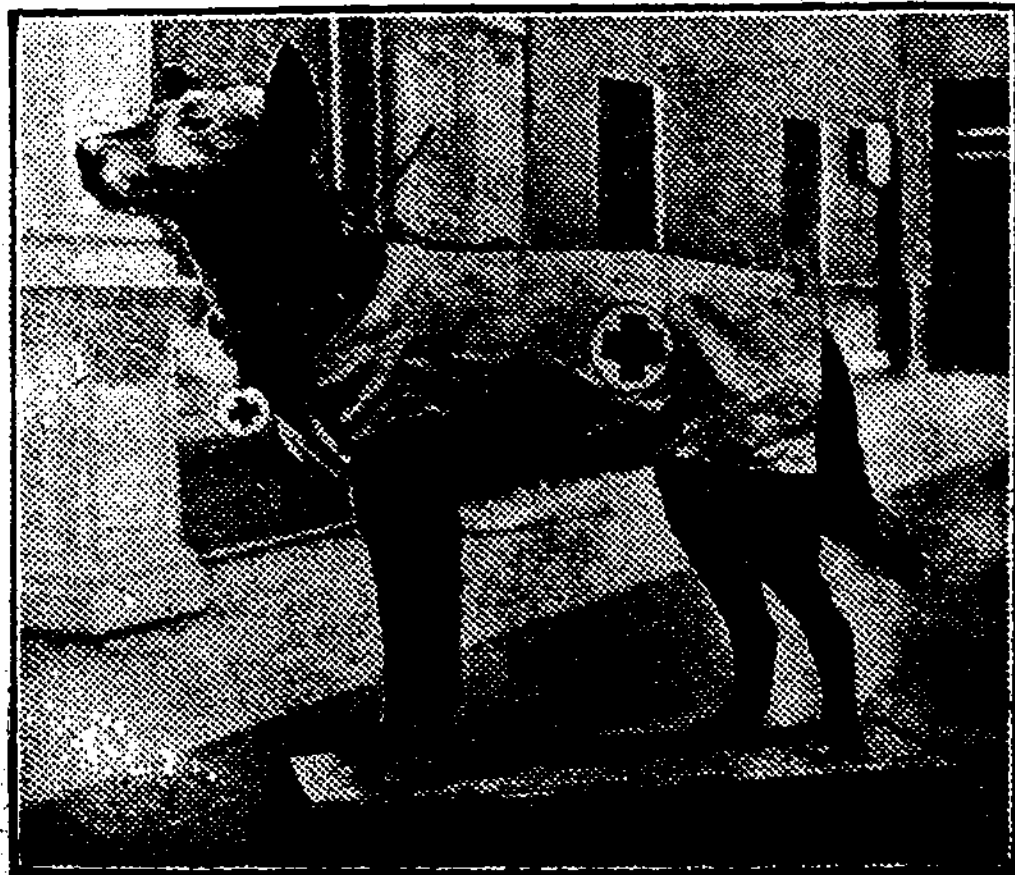
Lenkai, griežtai atsisakę kalbėtis dėl politišku reikalų Vilniaus klausimu, sutiko, kad dėl ekonomišku — prekybos abiejų krastų santykių, pagal reikalą, tiesiog derėtųsi Lietuvos ir Lenkijos prekybos ministerijos Kaune arba Varšuvoje. Toms deryboms laikas nėra paskirtas, bet

vis dėlto manoma, kad netrukus jos galėsiančios įvykti. Tuo būdu reikalingumą ekonomiskais — prekybos reikalais kalbėtis abidvi valstybės pripažino ir tikisi, kad ir neturint diplomatinių ir tiesioginio susisiekimo santykių, vis dėlto galės šiaip taip susitarti.

Nors derybos ir nedavė reikalingų vaisių, bet kad būtų visai bergždžios, tai to pasakyti negalima. Tiesa, formaliskai jos pasibaigė, bet galutinai dar ne. Minėtos derybos davė progos toliau tartis įvairiais ekonomiskais reikalais.

Vilniaus klausimas taip ir paliko atviras, kaip ir iki šiol buvo, betgi karo pavojaus tarp Lietuvos ir Lenkijos negali būti. Lietuva Lenkijos nepuls, bet ir Lenkija pulti negalėtų, nes ir ji yra suvaržyta pasirašytą Kellogo „amžinos taikos“ sutartimi. Juk ją pasirašė Lenkija, taip pat ir Lietuva. Be to, ir Tautų Sąjunga nebegali drebėti, kaip iki šiol, dėl pavojaus taikai rytuose ir nebeturės tiek progos kištis į Lietuvos ir Lenkijos vidaus reikalus ir spirti Lietuvą nusileisti, kaip to norėtų lenkai.

Apskritai, lenkai atvažiavo tik formaliskai pripažinti derybų nepasisekimą, kad paskui galėtų dumti pas „dėdes“ į Ženevą skųstis, bet Lietuvos delegacijos parodytas noras susitarti pasuko derybas geresnėn pusėn. S. B.

Šuo veteranas. Vokiečių kariuomenės šuo sanitaras, kuris karo metu išgelbėjo daug sužeistųjų, ir pats dukart buvo sužeistas fronte. Po to pastipė, jau dvidešimt metų turėdamas. Vaizdely matyti jo iškamsa, kuri laikoma Hamburgo zoologijos muziejų.

Šaulys gynimosi kautynėse.

III.

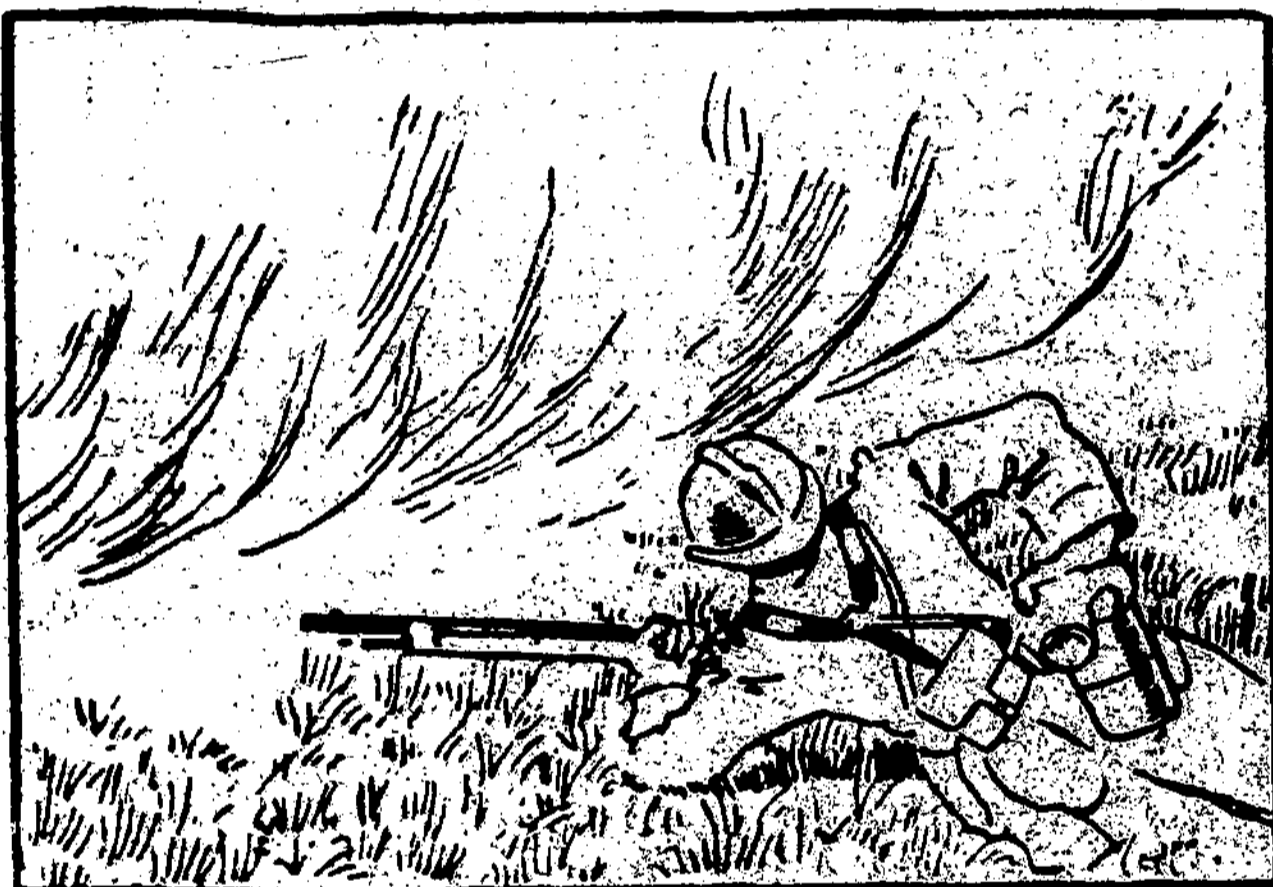
Klaidingai

Teisingai

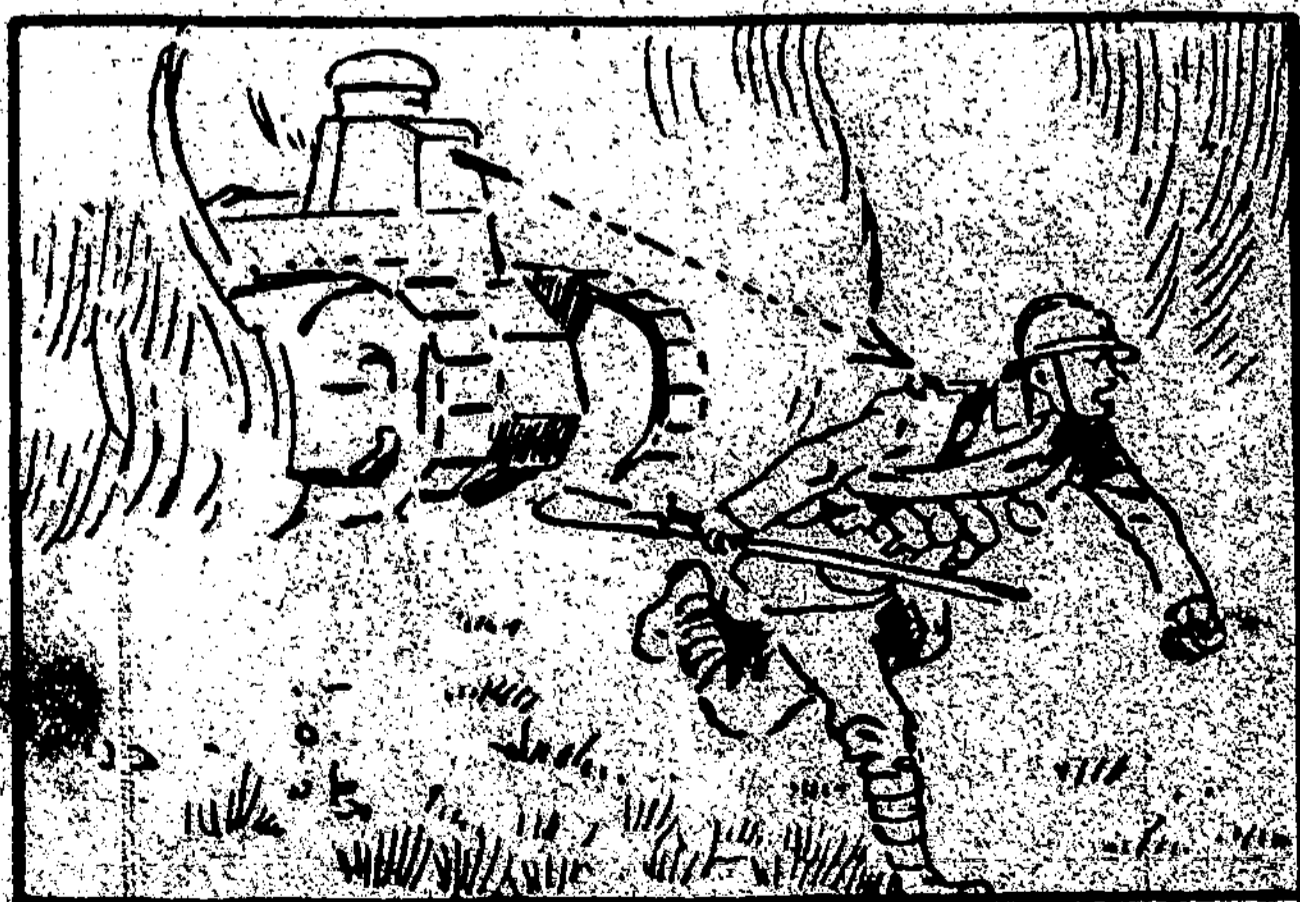
Tiekdamas šovinius, kai priešas šaudo, neik stacias.

Sliauzdamas geriau apsaugosi save ir patarnausi kur reikia.

Kai dujos paleistos, jau vėlu ruosti dujokauke.

Iš anksto paruošęs dujokaukę, be baimės galėsi kautis toliau.

Kurs tanką pamatęs bėga, tas bails ir prazuvea.

Drąsus kareiviai sliauzia priešais tanką ir su juo ir mūšiam jam pakankti.

Lietuvos kariuomenės kariams — žydams paminklų atidengimas.

Š. m. lapkričio mėn. 6 d. Kauno žydų kapinėse tapo atidengti žyduose ir mirusiuose Lietuvos kariuomenės kariams - žydams paminklai. Iškilnėse dalyvavo Vyriausiojo Štabo viršininkas gen. št. pulk. Plechavičius, generolas Nagevičius, gen. Bulota, gen. Grigaliūnas-Glovackis ir daug kitų įžymesniųjų karininkų. Gausingai susirinko ir žydų visuomenės. Apsilankė vyriausias Lietuvos rabinas p. Sapiro, visi Kauno rabinato nariai, žymesnieji žydų visuomenės atstovai ir sporto sąjungos „Makabi“ uniformuotų sportininkų būrys su savo vėliava.

Lygiai 11 val. prasidėjo pamaldos, dalyvaujant Kauno žydų choralinės sinagogos kantoriui p. Lachmanui ir chorui, mokytojo Gerberio vedamam. Gusarų pulko orkestras sugriežė maldą „Enos“, kapelmeisteriui Lechavičiui diriguojant. Po pamaldų prasidėjo prakalbos. Pirmasis iš tribūnos prabilo žydiškai vyriausias rabinas p. Šapiro, kuris savo kalboje pabrėžė kilnumą tų žmonių, kurie paguldo savo galvas už tautos ir valstybės gerovę. Po jo lietuviškai gražią ir turiningą kalbą pasakė kariuomenės rabinas Sniegas, paskum kalbėjo Vyriausiojo Štabo viršininkas gen. št. pulk. Plechavičius: „Gerbiamieji, šios dienos iškilnės yra nepaprastos. Čia susirinkome, kad pagerbtume tuos kelis iš daugelio karžygių, kurie, eidami piliečio — kario pareigas, turėjo atsiskirti su šiuo pasauliu.“

Pagerbdami šiuos karžygius izraelitus, privalome prisiminti ir daugelį kitų, kurių kūnai ilsisi kitose Lietuvos vietose.

Daugelyje vietų, kur ėjo mūšiai su Lietuvos priešais, kariai-izraelitai kovėsi eilėse mūsų kariuomenės ir ne vienas padėjo savo galvą už Lietuvos laisvę.

Kiekviena tauta gerbia savo karžygius, ir mums kariams yra malonu, kad jūs, Lietuvos žydų visuomenė, gerbiate mirusius mūsų brolius karius izraelitus.

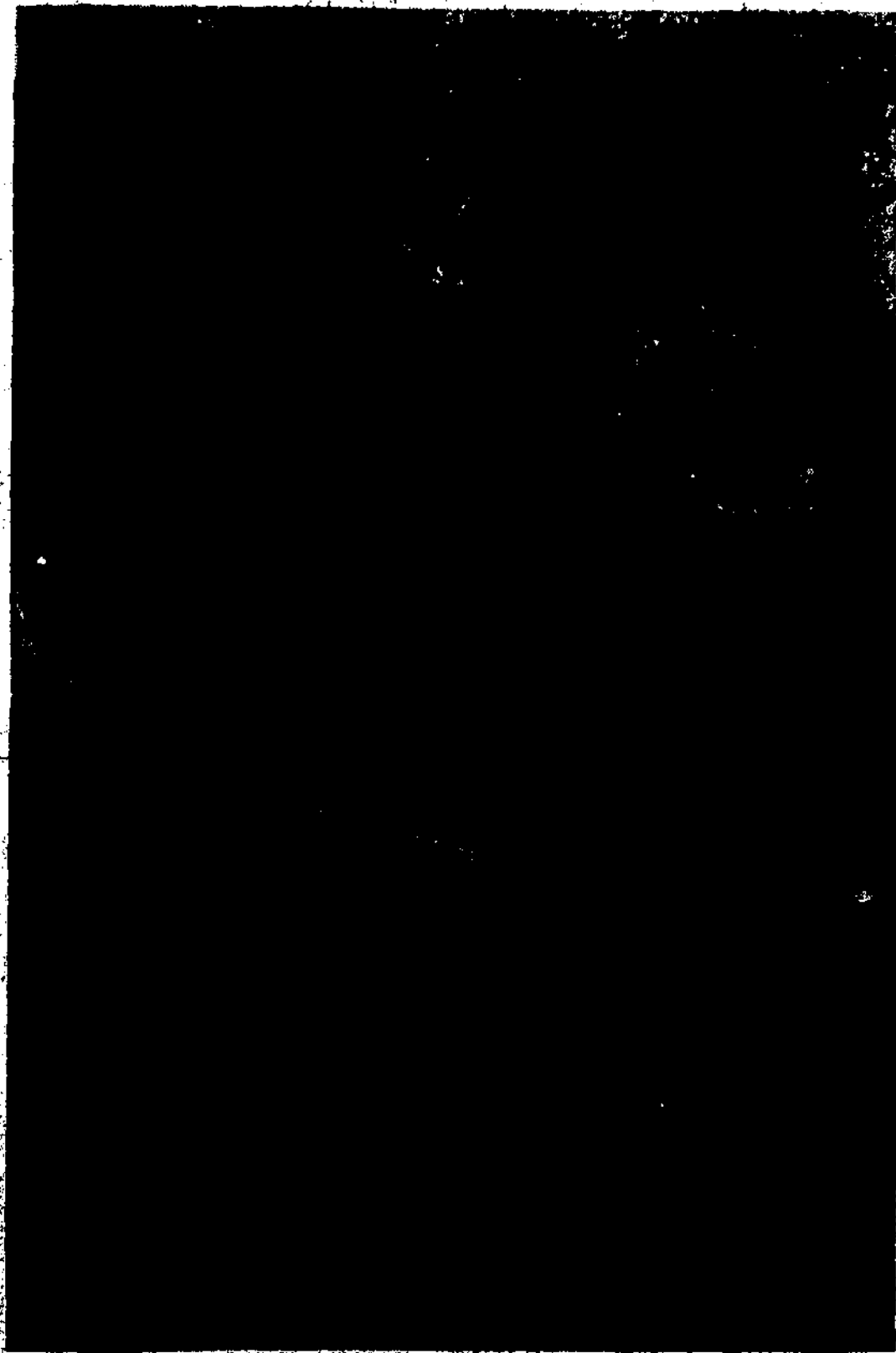
Tegul būna jiems lengva Lietuvos žemelė, kurią jie taip mylėjo, o jų garbingų darbų pavyzdžiu tegul sėka visi, kuriems brangi laisvė ir savo Tėvynės nepriklausomybė.“

Toliau kalbėjo gen. Nagevičius. Jis sakė, kad žuvę už Lietuvos laisvę žydai tebūnie Sandaros Skrynia, prie kurios abi tautos turi pasizadėti sandrai dirbti mūsų valstybės gerovei. Po gen. Nagevičiaus dar kalbėjo žydų draugijų „Ezra“ ir „Adat Izrael“ vardu p. Volfas, Kauno miesto tarybos žydų frakcijos vardu p. Roginskis ir sporto sąjungos „Makabi“ vardu p. Lifšicas.

Po prakalbų orkestrui grieziant gedulingą Šopeno marsą, uzdedami vainikai: nuo Krasto Apsaugos Ministerijos (uzdėjo Vyriausiojo Štabo viršininkas), nuo Karo Muziejaus (uzdėjo gen. Nagevičius), nuo Kauno miesto tarybos žydų frakcijos ir nuo sporto sąjungos „Makabi“.

Po to, kantorius su choru vėl pasimeldė už mirusiųjų vietas. Pasibaigus maldai, susirinkusi minia sušuko garsų „valio“ už Lietuvą, o orkestras sugriežė tautos himną. Paskui choras Lietuvos himną pagiedojo hebraiškai. Po garsaus „valio“ už Lietuvos kariuomenę ir josios vadovybę, visi iškilnių dalyviai išsiskirstė.

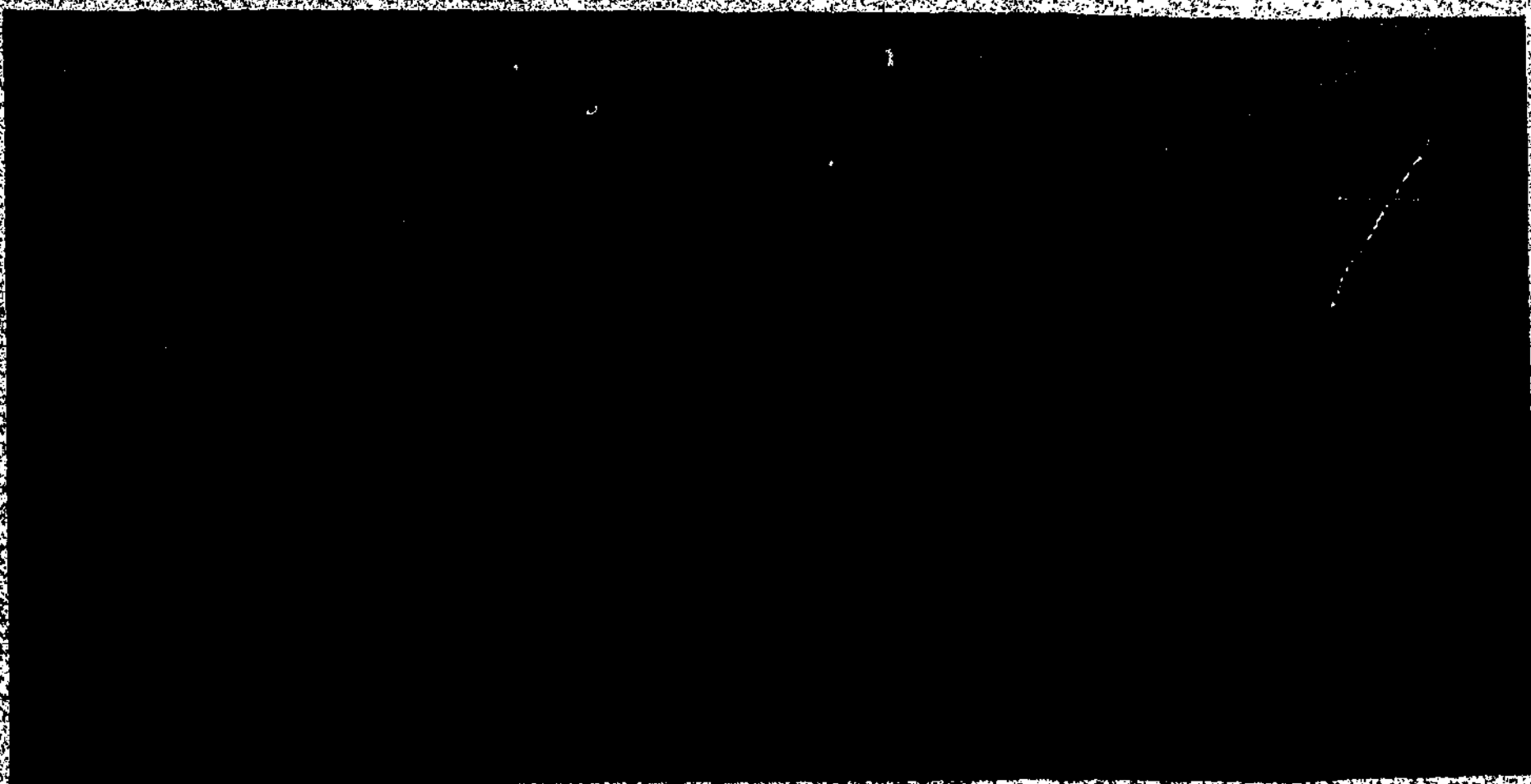
P. J.

Viršilos Leito paminklas ir kapas.

Apdovanoti savanoriai.

412) kpt. Rauba Vincas, 413) kpt. Svirskis Vincas, 414) Jonaitis Antanas, 415) kpt. Januškevičius Česlovas, 416) Aulinskas Jonas, 417) Urbanavičius Karolis, 418) Tomkevičius Stasys, 419) vyr. ltn. Vaznonis Alfonsas, 420) Urbanavičius Adolfas, 421) kpt. Mačiūka Antanas, 422) Kazlauskas Juozas, 423) Aleksaitis Salemonas, 424) vyr. ltn. Lapinskas Jonas, 425) vyr. ltn. Buragas Petras, 426) jaun. pusk. Zdanavičius Juozas, 427) Civinskis Jurgis, 428) Balčiūnas Petras, 429) Vaitkevičius Vladas, 430) Greviškis Vladas, 431) Sknodas Melitonas, 432) Kiela Petras, 433) Stonis Vincas, 434) Rekašius Jonas, 435) Valinkas Liudas, 436) Svirskis Silvestras, 437) Janonis Petras, 438) Dangirdas Ignas, 439) Norkus Adomas, 440) vyr. pusk. Milevičius Rapolas, 441) Pangonis Simas, 442) ats. mjr. Gudelis Petras, 443) ats. vyr. pusk. Liuberskis Mykolas Juozas, 444) Belkevičius Vincas, 445) kpt. Virbickas Leonas, 446) vyr. ltn. Kuzmickas Klemas, 447) Ivaska Antanas, 448) kpt. Petruškevičius Antanas, 449) ats. vyr. ltn. Stasulis Bronius, 450) ats. ltn. Janušonis Mikas, 451) Nenartavičius Mikas, 452) Radzevičius Juozas, 453) Straube Antanas, 454) Zaranka Bronius, ats. vyr. pusk. 455) Sacevičius Jonas, 456) Svecinskis Stasys, 457) Lelešius Juozas, 458) Vilkelis Matas, 459) Utaras Vincas, 460) ats. vyr. pusk. Linkevičius Kazys, 461) Jančius Juozas, 462) Pallūta Petras.

Mūsų kariuomenės vadovybė ir žydų visuomenė paminklų atidengimo metu.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

Kaip bus minimos kariuomenės sukaktuvės per radio. Lapkričio m. 25 d. nuo 16 iki 22 val. bus laikomos prakalbos ir paskaitos. Dalyvaus du karo orkestrai, Valstybės Operos solistai ir kt.

Pionierių b-nas. *Kinas.* Švietimo vadovo maj. Kačinsko pastangomis š. m. lapkričio m. 9 d. prie kareivių klubo buvo atidarytas kinas „Pionierius“.

Per pirmąjį seansą publikos, daugiausia karių, buvo pilna kareivių klubo salė.

Bilietai labai pigūs: kareiviams tik 30 centų, mokslieviams 50 c, ir visiems kitiems po 1 litą. Reikia tikėtis, kad tuo būdu kinas ateityje suvaidins nemenką vaidmenį kareivių švietimo srityje.

Kino aparatui patalpa įrengta tuoj už scenos, ties langu, tuo tikslu pastačius atskirą nedidelį kambariuką, prijungtą prie kareivinių sienų.

Visus statybos darbus, elektros energijos pritaikimą, be to, patį leidimą ir kitką atlieka patys kareiviai — pionieriai.

Eil. Pečkaitis.

Aviacija. Lapkričio 5 ir 6 d. atvyko jauni kareiviai. Pirmieji pasirodė Kėdainių ir Kauno apskr. Pavardčius jų priėmimo formulius pasirodo, kad bemokslų nė vieno. Dauguma baigusių 4-6 klases ir kai kurie net gimnaziją. 1920, 1921 ir 1922 metais buvo daug bemokslų, jei ir pasitaikydavo kuris išėjęs bent kelias gimnazijos klases, tai būdavo labai retas. Tas reiškinys yra visai tautai džiuginantis ir parodo, kiek mūsų liaudis yra pažengusi per pirmąjį nepriklausomo gyvenimo dešimtmetį.

Kaip aviacijos kareiviai paleisti atsargon. Spalio 29 ir 30 d. dalies rajone pasirodė įvairiaspalviais, bet gražiais rūbais apsirengę jauni ir žvalūs vyrai, tai paleidžiamieji rengėsi kelionei į gimtąją pastogę. Visi jie atrodė vikresni, tiesesni ir mandagesni, negu prieš pusantrų metų kad buvo. Kiekvieno veide galima buvo matyti linksmai spindinčią šypseną. Visi jie džiaugėsi, kad atliko dorą piliečio pareigas, ištikimai atitarnavo kariuomenėje ir kad netrukus grįš pas tėvelius ir stot prie tautos ir pilietiško pareigų.

Spalio 31 d. 7 val. ryto paleidžiamieji susirenka prie aviacijos štabo, mokymo aikštėj, kur atvyksta su jais atsisveikinti jų viršininkai: aviacijos v-kas gen. št. pulk. leitn. Pundzevičius, aviacijos štabo v-kas karo lakūnas kap. A. Gustaitis, aviacijos švietimo vadovas ir 1 oro eskad. vadas karo lakūnas kap. Mačiuka, eskadrilių vadai ir kiti p. p. karininkai.

Aviacijos v-kas į paleidžiamuosius atsisveikindamas šiaip prabilo: Vyrai, šiandieną šį paskutinį saulėtą rytą susirinkote į šią aikštę, kurioje jums teko per pusantrų metų mokytis. Bet ryt, poryt jūs būsite savųjų tarpe. Jūs garbingai atlikote uždėtą atsakomąją Tėvynės pareigą ir išėjote jaunimo auklėjimo mokyklą. Jūs kariuomenėje buvote mokomi ne vien kariško mokslo, bet ir to, kas reikalinga kiekvienam doram žmogui. Grįžę į kaimus, mokėkite įgytąsias žinias pritaikinti kasdieniniam savo gyvenimui. Būkite dori ir sąmoningi piliečiai. Kelkite tos dalies vardą, kurioje teko jums atlikti karišką tarnybą. Gal netrukus grįšite į tas pačias eiles, kada ištikis reikalas, kada pašauks jus Tėvynė“. Kviečia už Tėvynę už sostinę Vilnių susukti tris kartus valio. Nuskamba iš jaunų krūtinų skaidrus valio šauksmas, o jo aidas atsiliepia rytų šaly, susiliedamas su grojančio orkestro ir stiprybę teikiančio Tautos himno harmoninga melodija. Taip pat nuskamba nepaprastai griausmingai tris kartus valio už Lietuvos Respublikos Prezidentą ir už Lietuvos vyriausybę. Atsisveikinę su buvusiais ginklo draugais, viršininkų ir orkestro lydimi, linksmai dainuodami nužygiavo į Kauno stotį.

Be to, su paleidžiamaisiais puskarininkiais spalio 27 d. puskarininkių ramovėje jos viršininkas oro žvalgas vyr. leitn. Tyškus laikė pasikalbėjimą tema „Kas yra įpročiai“ (tradicija). Pranešėjas nurodė, kas yra asmens, draugijų ir tautos įpročiai. Kad įpročiai perduodami iš kartos į kartą, kad vieni jų, atgyvenę savo laiką, nyksta, o jų vietoj gimsta nauji. Nurodė taip pat, kad žmogui yra daug sunkiau priprasti prie gerų įpročių, negu prie blogų. Vagis iš karto pradeda nuo adatos, o įpratęs vis kas kartą pripranta prie didesnių daiktų ir, galų gale, lieka didžiausiu galvažudžiu ir net profesionalu. Kvietė kilnius ir dorus įpročius pamėgti, skiepyti savo šeimų tarpe, o blogus smerkti, naikinti. Po pasikalbėjimo buvo žaista tautiški sporto žaidimai. Jo pasikalbėjimu puskarininkiai liko patenkinti.

Su šia laida paleistas atsargon su pasisekimu dainavęs per I, II ir III kareivių ir atsargos kareivių vakarą - koncertą jaun. pusk. Sakelis. Iš p. Sakelio teko girdėti, kad jis kariuomenę pamilęs ir ateityje žadąs jos neužmiršti.

Kelio Akmenėlis.

Ukmergės įgula. *Velinių dienos vakaras.* Š. m. lapkričio mėn. 2 d. 18 val. žuvusiems dėl nepriklausomybės ir mirusiems kariams pagerbti buvo atlaikytos vietos katalikų kapuose gedulingos pamaldos. Dalyvavo visi laisvi nuo tarnybos kariai, vietos šauliai, mokiniai ir gausinga minia. Bendras karių kapas ir paminklas buvo gražiai papuoštas elektros šviesa ir žvakutėmis.

Pulko kapelionas kunigas Jurkus priminė didžius nuveiktus darbus Tėvynės labui tų karių, kurie čia ilsisi. Po to šaulių choras sugiedojo liūdną „Libėra“. Karo orkestras pagriežė keletą gedulingų maršų. Pačioje pabaigoje šaulių choras kartu su minia sugiedojo „Angelas Dievo“.

Kariai ir kiti jaunuoliai, pasisėmę čia drąsos, pasiryžimo, Tėvynės meilės, grįžo iš kapų kupini geriausių norų ir minčių: „žūti arba laimėti“.

Negaliu palikti nepaminėjus šaulių choristų ir darbštaus to choro vedėjo vietos vargonininko, kuris kiekvienais metais ir kiekvienu momentu stengiasi kuo iškilmingiau palaikyti mūsų ruošiamas iškilmes. Tenka tik choro vedėjui ir visiems šauliams - choristams nuširdžiai padėkoti ir palinkėti geriausio pasisekimo darbuotis Tėvynės labui.

Liktinis.

Šarvuotųjų rinktinės šarvuotas traukinys. Š. m. spalio mėn. 28 d. šarvuoto traukinio kareiviai, atlikę karinę prievolę, buvo paleisti į atsargą. Prieš paleidžiant buvo suruošti bendri pietūs. Pietuose dalyvavo, be paleidžiamųjų į atsargą, traukinio p. p. karininkai ir visi kareiviai. Pietūs buvo suruošti traukinio kareivinėje p. p. karininkų ir puskarininkių pastangomis, nes kiekvienas paaukojo tam reikalui tam tikrą savo algos dalį, kad pagerbtų paleidžiamuosius.

Pietų metu laikinai ėjęs šarvuoto traukinio vado pareigas vyr. ltn. Šimėnas paleidžiamiesiems pasakė gražią kalbą. Priminė jiems, kad trumpas tarnybos laikas nedavė dar visų reikalingesnių karo žinių išsemti, nors trumpai teko kartu dirbti ir gyventi, bet jau esame tiek susigyvenę, kad dabar išsiskiriant liūdna darosi ir, rodos, kad mes jau visada turime kartu gyventi ir dirbti vieną bendrą darbą tėvynės labui. Priminė, kad būdami kariuomenėje daug ko išmoko ir karo žinių įgijo, todėl, dabar išėję į atsargą, turi rūpintis, kad nepamirštų įgytų žinių ir būdami civiliam gyvenime, nepamirštų taip pat kad ir dabar tebėra kariai, tik ne aktyviosios kariuomenės, bet atsargos, todėl visos žinomos karo paslaptys turi ir likti paslaptimis.

Baigdamas kalbą pabrėžė, kad ryt poryt ar vėliau teks susirinkti, jei ir ne šitoje vietoje, tai kitur ir val-

gysime kitus pietus, gal daug geresnius ir iškilmingus, jau ne Radviliškyje, o tenai, kur mūsų užduotis laukia, kur Gedimino ir Basanavičiaus kaulai guli, kur mūsų broliai sunkią verguvės našta neša, tai yra Vilniuje, mūsų sostinėje. Todėl dar daug liko nenudirbta darbų, dar Vilnius mūsų žiaurais priešais lenkų aro nagais suspaustas liūdi... Mūsų broliai vilniečiai laukia dieną ir naktį pagalbos verguvės pančiams sutraukti. Todėl dar teks mums susirinkti eiti Vilnių atvaduoti ir savo brolius vilniečius iš lenkų jungo vaduoti.

Traukinio puskarininkių išleistuvės. Š. m. spalio mėn. 28 d. šarvuoto traukinio puskarininkiai suruošė savo išleistuves p. Amulevičiaus namuose, geležinkelių kuopos kareivių ramovėje.

Puskarininkiai savo lėšomis suruošė išleistuvėms bendrą vakarienę. Bendroje vakarienėje dalyvavo šarvuoto traukinio p. p. karininkai, geležinkelių kuopos kap. Valiutis ir kiti pakviestieji ponai ir panelės. Vakarienės protarpiais p. p. karininkai, puskarininkiai ir svečiai salėje linksminosi, šoko ir žaidė. Kiekvienas puskarininkis turėjo pasikvietęs į išleistuves savo pažįstamą panelę. Panelės stengėsi išleidžiamuosius puskarininkius palinksminti gražiomis dainelėmis ir žaidimais. Pasilinksminę šokiais ir žaidimais apie 24 val. visi linksmi ir patenkinti išsiskirstė.

Šokiams skambino mandalinomis ir gitaromis pakviesti iš Radviliškio geležinkelio vidurinės mokyklos mokiniai.

Vakaro tvarka buvo gera. Jokio incidento nebuvo.
Žolynėlis.

2 pėst. D. L. K. Algirdo pulkas. Spalio 30 ir 31 diena pulkas išleido kareivius atsargon. Linkime jums, broliai, laimingai pradėti naują gyvenimo vagą. Kariuomenė jums paruošė kilniausiems tautos tikslams; kariuomenėje pamatėte solidarumo galybę, taigi ir jūs, nors apleidote ją, bet ir toliau nenustokite bendradarbiavę su ginklo draugais, skleiskite jaunimo tarpe žinias, kurių patys išmokote, ir ruoškite juos tam pačiam darbui. Būdami kariuomenėje mylėjote savo patarėję ir mokytoją „Kari“, taigi ir dabar neužmirškite jo. Tegul „Karys“ būna nuolatinis svečias kiekviename rūme ir šiaudinėje pastogėje, o jo mintis—visos Lietuvos jaunimo siekimai. Sudie broliai! Gal ties Vilniaus vartais vėl spausime vieni kitiems rankas...

Lapkričio mėnesio 4 dien. pulko liktiniai puskarininkiai savo salėje suruošė šeimynišką šokių vakarėlį. Svečius kvietėsi pulko puskarininkiai, už kurių elgesį kvietėjai turėjo atsakyti. Pakviestieji registruojami svečių knygoje. Reikia pasakyti, kad šis šeimyniškas pasilinksminimas gražiausiai pasisekė tvarkos ir kitais atžvilgiais. Sveikintinas ir sektinas pavyzdys kitiems, kad salėje nebūvo matyt bulvarinės publikos. Į vakarėlį atvyko švietimo vadovas kap. Ališauskas, pulko adjutantas ir keli pulko karininkai. Šokiai baigėsi 11 val.

Vyturys.

4-tas pėst. L. K. Mindaugo pulkas. Išleistuvės. Š. m. spalio mėn. 26 d. įvyko baigusios mokomos kuopos kursą V laidos auklėtinių išleistuvės.

Tą dieną, išklaustus įgulos bažnyčioje pamaldų ir išsirikiavus aikštėje, buvo atliktas išleidžiamųjų aktas ir kuopos paradas.

Geriau išlaikę egzaminus 77 mokiniai pakelti į grandinio laipsnį ir silpniau baigę 14 — išleisti eiliniams. Visiems pulko vadas išdalino baigimo pažymėjimus.

Vėliau buvo surengti išleidžiamiesiems bendri pietūs, į kuriuos atvyko pulko vadas, egzaminų komisija ir keletas pulko karininkų. Pietaujant pulko vadas pasakė baigusiesiems keletą žodžių, primindamas jiems, kaip businiams viršininkams, nelengvas ir atsakingas pareigas — gerai pažinti dvasią ir tinkamai auklėti atvy-

kusius į pulką naujokus. Kalbėjo ir mokomos kuopos vadas kapit. Gaušas, ragindamas visuomet laikytis būtinų viršininkams privalumų ir takto.

Paleidimas į atsargą. Š. m. spalio mėn. 28 d. atitarnavę seni kareiviai buvo paleisti į atsargą. Prieš išvykstant atsarginiams, pulko vadas pasakė gražią atsi-sveikinimo prakalbą, dėkodamas už gerai atliktą tarnybą. Baigdamas kalbėti, pulko vadas įsakė orkestrui sugroti Tautos himną, kad jo garsai skambėtų ausyse išeinančiųjų, o žodžiai lydėtų jų darbus tolimesniam gyvenime. Išvykstančius atsarginius į stotį palydėjo pulko orkestras.

Grandininkų išleidimas. Š. m. spalio mėn. 31 d. baigė mokymo kursą pulko grandininkų — instruktorių komanda.
Virš. J. Markelis.

Klaipėdos įgula. Kareivių paleidimas atsargon. Spalio mėn. 28 ir 29 d. buvo paleisti atsargon kareiviai, atitarnavę būtinąją karo tarnybą.

Išvykstantiems pulko vadas pasakė ilgoką ir turiningą atsi-sveikinimo kalbą, kurioje apibūdino kariuomenės uždavinius, jos pareigas valstybei ir reikšmę. Ragino visus paleidžiamuosius, atvykus į namus ir pradėjus naują gyvenimą, būti pavyzdingais ir dorais piliečiais, domėtis kariškų gyvenimu ir tobulintis bei lavintis, kad, ištikus reikalui, galėtų patarnauti Tėvynei ir atnešti jai naudą.

Mokomosios kuopos išleistuvės. Lapkričio m. 3 d. įvyko 7 pėst. pulko mokomosios kuopos išleistuvės.
J. G.

8 p. K. K. Vaidato pulkas. Š. m. spalio m. 27 d., sąryšy su išėjimu senųjų kareivių atsargon, švietimo vadovas maj. Namajuška Liaudies namuose laikė paskaitą „Kario uždaviniai atsargoje“. Po paskaitos štabo kom. raštininkai pastatė vaizdelį: „Mūšis ties Vilnium“ (pag. poeto Vaičiūno eiles) ir suvaidino vieno veiksmo komed. „Jonas nusizudė“.

Vaizdelis kariams padarė labai gilaus įspūdžio, dar kartą parodydamas žiaurų lenkų elgesį su mūsų broliais vilniečiais ir sukeldamas daugiau pasiryžimo kovoti už mūsų brangią sostinę Vilnių.

Komediją pavyko gerai suvaidinti. Ji sukėlė kariams daug smagaus juoko. Geriausiai atliko savo roles viršila Šimkus (Kamščio) ir raštinink. eil. Katkevičius (Simo, tarno).

Tikiuosi, kad ir ateity pulko scenos mėgėjų pajėgos, drauge su švietimo vadovybe, dažniau suvaidins ir tuo pajvairins bei palinksmis vaidatiečių gyvenimą. Tai padaryti visai nesunku, o ypač šiomet, kai keletos p. karininkų ir liktinių puskarininkių uoliai ėmėsi šioj srity darbuotis.
Vaidatietis.

Šarvuotųjų rinktinė. Priesaika. Š. metų spalio mėn. 13 d. rinktinės jaunieji kareiviai su dideliu pasiryžimu laikė egzaminus, ir dar su didesniu laukė ryt dienos, puikiai žinodami, kad ta diena jų gyvenime bus labai reikšminga ir atmintina. Žinojo, kad ryt prisieks Dievui ir tautai, nėsigailint sveikatos nė gyvybės, ginti Tėvybę nuo visokių priešų ir jai ištikimai tarnauti. Be to, žinojo ir tai, kad žmogus be meilės visur jaučiasi nelaimingas, o mylėdamas, ypač Tėvybę, yra laimingas.

Prisiekiusius kareivius rinktinės vadas sveikino eilinio laipsnį gavus ir drauge ragino nenuilstamai dirbti Tėvynės labui ir neužmiršti tų žinių, kurių teko įgyti.

Po šių iškilnių buvo suruošti bendri pietūs, kuriuose dalyvavo rinktinės vadas, kuopų vadai, ir kiti p. p. karininkai. Vakare buvo suruoštas kareiviams pasilinksminti vakarėlis, į kurį, be kareivių, susirinko nemaža svečių.
Vyr. pusk. Peteraitis.

1 gusarų D. L. E. Kunig. Jonušo Radvilos pulkas. Naujokai. Lapkričio 5 ir 6 d. pulkan iš visų Lie-

vos kampų atvyko naujokai. Naujokai stoty buvo pasi-
tinkami ir su orkestru vedami pulkan. Tai sudarė vi-
siems atvykusiems malonaus įspūdžio. Lapkričio 7 d.
naujokai tapo paskirstyti į eskadronus ir komandas. Da-
bar naujokai apmunderuoti ir jau pradėjo savo „karo
mokslą“. Laimingos kloties naujiems kareiviams!

Nauji gusarai mokomoni komandon. Lapkričio
6 d. iš eskadronų ir komandų nuvyko nauji gusarai
mokomos komandos kitai laidai.

Žvelgaitis

LIETUVOJE.

Klaipėdos pramonė atgija. Spalių m. 30 d., po ilgesnės
pertraukos, vėl susirinko Klaipėdos krašto seimelis. Per minėtą
posėdį buvo patarta, kad šiuo metu Klaipėdos krašte ne tik nesą-
rimtų bedarbių, bet, atvirkščiai, trūksta darbininkų. Paskutiniu lai-
ku atgijusi Klaipėdos krašto pramonė. Seniau stovėję keli fabri-
kai vėl pradėjo dirbti. Be to, įsistatė keli nauji fabrikai.

Bijo lietuvių, kaip velnias kryžiaus. Lenkams baisu, kad
pavergtame krašte auga lietuvių inteligentų skaičius. Užpraeitą sa-
vaitę 60 lietuvių padavė Vilniaus mokslo įstaigai prašymus leisti
jiems laikyti egzaminus mokytojų cenzui įgyti. Lenkai prie egza-
minų prileido tik 14. Bet ir prie tų pačių įvairiausiais būdais ki-
bo. Tokiai padėčiai susidarius tik 8 išlaikė egzaminus. Tokių „eg-
zaminų“ nežinoma nė vienoj valstybėj. Čia lenkai sąmoningai kliu-
do, norėdami išnaikinti lietuvių mokytojus.

Lenkai ir su akiniais nebeprimato. Vilniaus krašte per
klebonus daromas gyventojų surašinėjimas. Kaip tą surašinėjimą
lenkų klebonai vykdo, liudija, kad ir šis pavyzdys. Gervėčių kle-
bonas, didelis lietuvių lenkintojas, surašinėdamas savo parapijos
žmones, iš 7000 parapijiečių rado tik 1500 lietuvių. O iš tikrųjų
Gervėčių parapijoj lietuviai sudaro žymią daugumą. Tokių uolių
lenkintojų klebonų Vilniaus krašte yra gyva kirmėlynė. Kiti len-
kintojai tiesiog akiplėšiška lietuvius užrašo lenkais.

Amerikiečiai susirūpino Lietuva. Dėl nepaprastų šių
metais liūčių nukentėjo nemaža ir mūsų ūkininkų. Amerikos lietu-
viai, matyt, tuo susirūpino ir mūsų Žemės Ūkio Ministerija gavo iš
amerikiečių laiškų, kuriuose ragina sudaryti komitetą nukentėju-
siems šelpti. Šis komitetas galėtų atsišaukti į Amerikos lietuvius,
kad padėtų nukentėjusiems.

Lenkas lenku ir pasiliks. Nors lenkai Tautų Sąjungoj
buvo pasižadėję leisti atidaryti uždarytas lietuvių mokyklas Vil-
niaus krašte, bet dar iki šiol lietuviai negauna pažadėto leidimo ir
skursta be savų mokyklų.

Lapkričio m. 4 d. kai kuriuose demarkacinijose vietose lenkai
šaudė į mūsų pusę ir mėtė rakietas. Lapkričio m. 5 d. ties Laz-
dėnų stotimi buvo girdimas rankinių granatų sprogdimas ir šaudy-
mas. Kulkos lėkė į mūsų pusę.

Vyties Kryžiaus ordino kavallerių posėdis. Sąryšy su
įvykstančiomis lapkričio mėn. 25 d. mūsų kariuomenės 10 metų
gyvavimo sukaktuvėmis, minėtą dieną įvyks iškilmingas Vyties
Kryžiaus kavallerių posėdis. Posėdis su tam tikromis ceremonijo-
mis įvyks Karo Muziejuje.

**Kaip bus minimos kariuomenės 10 metų gyvavimo su-
kaktuvės.** Lapkričio m. 6 d. vakare įvyko 10-ties metų nepriklau-
somybės iškilmių komiteto posėdis, kuriame dalyvavo per 15 žmo-
nių su spaudos atstovais. Komiteto p-kas gen. Nagevičius darė
pranešimą, kaip turėtų būti švenčiamas dešimties metų kariuome-
nės sukaktuvės. Kariuomenės sukaktuvės įvyksta lapkričio 23 d.,
tačiau patogumo dėliai, kad visa lauta galėtų dalyvauti toje šven-
tėje, ji nukeliama į artimiausį sekmadienį, būtent, lapkričio 25 d.

Šventė bus padalinta į dvi dalis: išvakarės lapkričio 24 d.,
tai yra pagerbimas žuvusiųjų, lankymas kapų, pamaldos ir lapkri-
čio 25 d. atsargos karių ir kareivių diena. Tą dieną pamaldos, pri-
taikinti pamokslai, kariuomenės ir šaulių parada. Šita diena—
dvasties pakilimo diena. Tiek išvakarės, tiek šventė bus atliekama
maždaug kaip š. m. gegužės 14 ir 15 d. visoje Lietuvoje.

Prezidentas esą išleis atsišaukimą, pritaikintą tai dienai ir
Karo Muziejui pasakys žodį. Karo Muziejui, figūros Vyties Kry-
žiaus Taryba. Vakare V. Teatre bus atainkamas spektaklis.

Šeštadienį visose mokyklose manoma viena valanda pašve-
sti paskaitai apie kariuomenę. Sekmadienį taip pat visur po pa-
radų paskaitos, vaidinimai, kina su pritaikinta šventei programa.
Visai teisingai p. gen. Nagevičius baigdamas pranešimą pažymėjo,
esą tą dieną galima būtų pavadinti Lietuvos kareivio diena. Po-
sėdyje aptarta daug dalykų ir perskaitytas ruošiamas atsišaukimo
tekstas. Minėtą dieną minėti, be kariuomenės, ruošiasi ir visuo-

menė. Savanoriai taip pat ruošiasi. Centras išleido savo skyriams
aplinkraštį, kad jie iškilmingai tą dieną minėtų. Ruošty paskaitas,
vakarus ir t.t. Visi savanoriai sakyta dieną, kad užsikabintų gau-
tus karo ordinus ir medalius.

„Karys“ taip pat išeina žymiai padidintas.

Kaip eina savanorių apdovanojimas. Iki š. m. spalių m.
6 d. jau apdovanoja kūrėjų-savanorių medaliu 1326 asmenis.

Nemune paskendo viena „gelda“. Lyg ir keista, kad prie
neperdidelio laivų judėjimo Nemune galėtų įvykti panašių nelai-
mių. Lapkričio m. 8 d. ties Vilkija susidūrė eję vienas prieš kitą
du garlaiviai „Lietuva“ ir Kęstutis. Garlaiviui „Lietuva“ pavande-
nėj daly pramušta skylė ir garlaivis nuskendo. Kęstutis mažiau
nukentėjo. Žmonių aukų nėra.

UŽSIENIUOSE.

Štai prie ko priėjo lenkai. Paskutiniu laiku paaiškėjo,
kad ukrainiečiams minint savo nepriklausomybės paskelbimo 10
metų sukaktuves, įvyko baisesnių dalykų, negu buvo manyta. Lvo-
ve (Galicijoje), susirinkus tūkstantinei ukrainiečių miniai į bažnyčią,
lenkų policija apsupo jos, su arkliais suėjo į šventorių ir pradėjo
mušti ir šaudyti ukrainiečius. Daug ukrainiečių yra užmuštų ir su-
žeistų. Bet to dar negana. Susirinkusi didžiulė lenkų minia pra-
dėjo „pagromą“ prieš ukrainiečius. Išlaužė ukrainiečių laikraščių
redakcijas, mokslo ir kultūros įstaigas bei organizacijas, sunaikino
ukrainiečių turtingą biblioteką ir muziejų ir ką rado ukrainietišką,
nepaliko sveika. Pagaliau lenkų minia nuėjo į ukrainiečių kapi-
nes, kur ilsis 1919 m. žuvę kautynėse su lenkais dėl Ukrainos ne-
priklausomybės kariai. Išvartė kryžius ir paminklus, iškasė žuvu-
siųjų karstus ir jų kaulus išbarstė po laukus ir sumynė į purvyną.
Taip pat sudraskė ir sumynė į purvą ukrainiečių kankinės—karžy-
gės Besarabovos kūną, kuris 1922 m. buvo palaidotas. Jos kapą-
rūsį sugriovė. Policija barbarų nedraudė ir apsimetė nematanti ir
negirdinti. Atvykdavo į įvykių vietas tik kai ten žlaurūs darbai
būdavo baigti. Pogromams daryti prieš ukrainiečius į Lvovą buvo
atvykęs gen. Halleris, tas pats, kuris ir 1919 m. žiauriai žudė uk-
rainiečius ir pavergė juos.

Tai įvyko lapkričio m. pirmomis dienomis. Tokių įvykių
vargu ar yra girdėjęs pasaulis.

Tauta, buvusi be laikraščių. Nuo š. m. lapkričio m. 5 d.
Albanijoje pradėjo eiti naujas laikraštis. Tai pirmas albanų laikraš-
tis. Laikraštis vyriausybės palaikomas.

Naujas Amerikos prezidentas. Lapkričio m. 6 d. Huveris
išrinktas Amerikos Jungt. Valstybių prezidentu. Už jį balsavo ir
lietuvių dauguma.

Kalnas pradėjo dūkti. Išsiveržė Etnos ugniakalis (Italijoje).
Sunaikino Maskali ir dar kelis miestelius. Bet kalnas dar nenu-
stojų ugnimi spaudytis. Gresia pavojus daugeliui kaimų ir miesteli-
lių. Šis kalnas turi su viršum 3 km. aukštumo ir 79 metais po
Kristaus gimimo buvo užpylęs 3 didelius miestus, kurių atkasinė-
jimas dar ir šiandien galutinai nebaigtas.

Nori atsikratyti nuo „meisterių“. Tautų Sąjunga ruošiasi
1929 m. balandžio m. 9 d. šaukti visų valstybių atstovų konferen-
ciją aptar i klausimą, kaip reiktų kovoti su pinigų padirbėjais ir
kaip juos išnaikinti.

Dieną naktį miega, kad mažiau valgytų. Latgalijai (Lat-
vijos daliai) gresia badas, nes šių metų liūtis ten labai sunaikino
pasėlius. Kad mažiau valgytų, žmonės dieną naktį miega ir sten-
giasi nejudėti.

Spaudžia nevedusiuosius. Italų ministerių kabinetas nutarė
iš nevedusiųjų imti dvigubus mokesčius.

Bėga iš okupantų kariuomenės. Š. m. spalių mėn. naktį
iš 21 į 22 dieną Lunsko rajone perėjo per demarkacijos liniją
2-jo ulonų pulko (Suvalkuose) kareivis Jonas Paršuta. Perbėgėlis
sakosi, kad būdamas gudas, jis nenorįs tarnauti lenkams—oku-
pantams.

Kaina: metams 15 lt., pusmečiui 8 lt., 1 mėn. 1 lt. 50 ct. Kareiviams per pusę pigiau. Užsieny metams 25 lt. Atskiro nr.
kaina 30 ct. visiems. **Šelbimai:** petito eilutė 40 ct., prieš tekstą dvigubai. **Adresas:** Kaunas, Nepriklausomybės aikštė.

Leidžia Vyr. Št. Karo Mokslo Valdyba.

Redaktorius kpt. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuvė, Kaune.

Šio nr. išspausdinta 2.500 egz.

